دابینکردنی مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیکی فێدراڵدا

کوردستان

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بڵاوی دەکاتەوە

پیرۆزبایی لێپرسراوی گشتیی حیزبی دێموکرات لە کۆچەر بیرکار ٢
حیزبی دێموکرات پیرۆزبایی لە کۆچەر بیرکار کرد ٢
ڕاگەیەندراوی فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان ٣
هاوسەری شەهیدێکی ڕاسان پەیامێکی بڵاو کردووە ٣

ژمارە ٧٣١، دووشەممە ١٥ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی هەتاوی، ٦ی ئاگۆستی ٢٠١٨
www.kurdistanmedia.com

بۆچی حیزبی دێموکرات؟

٤

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران...

٦

منداڵانی لێقەوماوی کرماشان نێچیری...

٨

پێشمەرگەی شار ڕێئالیتەی...
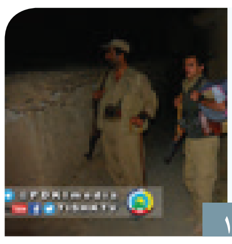
١٠

ڕێژیم بۆنی ڕووخانی کردووە

هاوکات لەگەڵ بەردەوامی و پەرەسەندنی نارەزایەتی و خۆپیشاندانە جەماوەرییەکان لە شارەکانی ئێراندا، کۆماری ئیسلامی دەستی کردووە بە کۆمەڵێک چالاکی فریودەرانە بە مەبەستی بەلارێدابردنی ئاقاری خۆپیشاندان و نارەزایەتییە خەڵکییەکان کە لە ڕۆژانی ڕابردوودا تەواوییەتی ڕێژیمی تارانیان کردە ئامانج.

شەوی ڕابردوو، بۆ پێنجەمین شەوی یەک لەدوای یەک لە چەندین شاری گەورە و بچووکی ئێران لەوانە تاران، کەرەج، قۆم، شیراز، قەهدەریجان و ئەبهەر و کازروون خۆپیشاندانی خەڵکی نارازی سەرەڕای بوونی حکوومەت نیزامی ڕانەگەیەندراو بەڕێوەچوو کە لە هەندێک شوێندا تێکهەڵچوونیش هاتە ئاراوە.

بەپێی دوایین ڕاپۆرتە پێوەندیدارەکان ئەگەرچی ڕێژیم هەوڵی دا لەرێگەی پچڕاندنی بەرق و ئینتێرنێت ڕێگر بێت لە گەیاندنی دوایین زانیاری و هەواڵەکان لەم شار و ناوچانە بەڵام دیسان شکستی خوارد و خەڵک بەگوڕتر درووشمی ڕووخانیان دەدا؛ ئەویش لە شارگەلێک کە ساڵانێکە ڕێژیم هەوڵ دەدات بە ژێرچەپۆکی بیانهێڵێتەوە لەوانەش شاری قۆم کە بە پێتەختی مەزهەبی ڕێژیم دەژمێردرێ.

ئەم ڕووداوانە هاوکاتن لەگەڵ کۆمەڵێک هەوڵی نەزۆکی باندەکانی ڕێژیم بۆ سواربوون بەسەر شەپۆلی نارەزایەتییەکان و کۆنترۆڵ کردنەوەی دۆخی لەدەس دەرچوویان؛ موحەممەد خاتەمی سەرۆکی باندی بەناو ئیسلاحخواز کە تا دوێنێ ئیزنی قسەکردن و دەرکەوتنیان لێ ئەستاندبوو، بۆ هێورکردنەوەی دۆخەکە و وەک ئامرازی بەردەست وەلی فەقیە هێنرایەوە نێو یارییەکە؛ ناوبراو ڕوو لە ئەندامانی باندەکەی ڕایگەیاند: "تا ئەو کاتەی ئیسلاحات زیندووە شوێنێک بۆ ڕووخان بوونی نییە!".

بۆ بەلاڕێدابردنی ئەسڵی مەسەلەکە و ویستی جەماوەر کە ڕووخانی ڕێژیمە وتوویشیەتی: "هەندێک کەس دەیانهەوێ وەها نیشان بدەن کە ئەم ڕووداوانە بەهۆی ئیسلاحخوازانەوەیە بەڵام من ڕادەگەیەنم کە بەتەواوی مانا داکۆکی لە کۆماری ئیسلامی دەکەم و پێم وایە کە دەبێ ڕیفۆرمهەڵگر بین!"

هەروەها سادق زیباکەلام کە بە تیئۆریزیەنی "ئیسلاحات" لە ئێران پێناسە دەکرێت لە لێدوانێکی هاوشێوەدا وتوویەتی: "تەنیا ڕێگەی گەیشتن بە دێموکراسی لە نێو نیزامی کۆماری ئیسلامیدایە! و گەورەترین کێشەی ئێمە لاوازی کۆمەڵگای مەدەنییە!"

چالاکێکی سیاسی لە نێوخۆی وڵات لەمبارەوە بە "کوردستان میدیا"ی ڕاگەیاندووە: "ئەم هەوڵەی باندی خاتەمی و ڕوحانی هاوکاتە لەگەڵ ڕوومال کردنی هەواڵی خۆپیشاندانەکان لەلایەن ماڵپەڕ و کاناڵە تێلێگرامەکانی بەرەی بناژۆخواز کە دەیانهەوێ وەها نیشان بدەن ئەم ڕووداوانە نیشانەی "ئینقلابی" نەجووڵانی دەوڵەتی ڕیفۆرمە و ناڕاستەوخۆ ئەو فکرە چەوتە بخزێننە نێو خەڵک کە ئەگەر ئێمەی "ئینقلابی" لەسەر کار ببوایەتین هیچ کام لەم گرفتانە نەدەهاتنە پێش".

ئەم چالاکە سیاسییە لەمبارەوە دەڵێت: "لەم ڕاستایەشدا بۆ ئەوەی وەها نیشان بدرێت گرفتەکان لە حاڵی چارەسەرکردنن و ئەوە گەندەڵکارەکانمان دەسنیشان کرد و ئیتر خەڵکینە بڕۆنە ماڵی خۆتان، بڕیاریان داوە چەند مۆرەیەکی سووتاو و یەک لەوان ئەحمەد عێراقچی جێگری پێشووی کاروباری ئەرزی بانکی ناوەندی و کارمەندی یەکێک لە جێگرەکانی سەرکۆمار و چوار چالاکی ئەرزی دەسبەسەر بکەن و بدەن لە دەهۆڵ کە ئەوە هەموو کێشەکان خەریکن چارەسەر دەبن!"

یان لە هەوڵێکی نەزۆک و جێگەی شوورەیی دیکەدا بە کەڵکاژۆوەرگرتن لە دۆخی ژیانی بوومەلەرزەلێدراوانی ناوچەی سەرپێڵی زەهاو بانکەکانی کرماشانیان ڕاسپاردووە بە دەرکردنی بەخشنامەی سەیر و سەمەرە بەڵێنی درۆئینی دانی وامی زۆر بە بوومەلەرزەلێدراوان بدەن تاکوو بۆ ماوەیەکیش بووە ڕقی پەنگخواردوویان دامرکێننەوە.

حیزبی دێموکرات پیرۆزبایی لە کۆچەر بیرکار کرد

" کۆچەر بیرکار"، بیرکاری بژاردەی نەتەوەی کورد، بەناوبانگترین خەڵاتی بیرکاریی جیهانی بە دەست هێنا.

پرۆفسۆر "فەرەیدوون درەخشانی"، یەکێک لە مامۆستایانی لاوی کورد، لە زانکۆی کەمبریج لە وڵاتی بریتانیا توانی میداڵی "فیلدز"، بەناوبانگترین خەڵاتی جیهان لە بەشی بیرکاریدا بە دەست بێنێت.

میداڵی فیلدز لە ساڵی ١٩٣٦ زایینییەوە هەتا ئێستا، لە لایەن دامەزراوەی فیلدز لە شاری تۆرنتۆ، هەر چوار ساڵ جارێک بە دوو کەس هەتا چوار توێژەری ژێر تەمەن ٤٠ ساڵ دەدرێت، کە لە بەشی بیرکاری لە جیهاندا کار دەکەن.

لە دوای سەرکەوتنی ئەو لاوە کوردە لە بەشی بیرکاریدا، خەڵکی کوردستان لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا بە شێوەی جۆراوجۆر خۆشحاڵیی خۆیان بۆ سەرکەوتنی ئەو لاوە کوردە دەربڕی و بە هەشتەگی #کۆچەر #سپاس #Thankyou Caucher پیرۆزبایی خۆیان بەو بیرمەندە کوردە گەیاند.

ئەو بیرمەندەی نەتەوەی کورد، دوای وەرگرتنی میداڵی "فیلدز" ڕایگەیاند: هیوادارم بەم خەڵاتە بزە بخەمە سەر لێوی ٤٠ میلیۆن کورد". بەدەستهێنانی ئەو خەڵاتە لە لایەن بیرمەندێکی کورد، لە جیهاندا لە ڕاگەیاندنەکانی جیهانیش دەنگی دایەوە و باسی سەرکەوتنی ئەو لاوە کوردەیان کرد؛ ئەمەش لە کاتێکدا بوو کە بەدەستهێنانی خەڵاتی فیلدز، لە لایەن کۆچەر بیرکار بوو بە هۆی ئەوەی کە دەستوپێوەندییەکانی ڕێژیمی ئێران و بەناو ڕووناکبیرانی ڕێژیمی ئێرانیی دانیشتووی تاران، هێرش بکەنە سەر ئەو بیرمەندە کوردە و بێڕێزی بە ناوبراو بکەن.

ژمارەیەک لە بەناو نووسەر و ڕووناکبیر کە بیری شۆوێنیستیان بە ڕوونی دیارە، لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا بە نووسینی "کەمینە، خۆدۆڕاندوو، پەنابەری بێسفەت" و وشەگەلێکی بێڕێزی و جنێودان، هێرشیان کردە سەر کۆچەر بیرکار.

هاوکات هەندێک لەو بەکارهێنەرانەش باسیان لەوە کردبوو، کوردێکی پەنابەر کە ئێمە بە دنیامان ناساند و لە کارەساتی کیمیاییبارانی مەریوانیشدا، ئێمە کوردمان بە دنیا ناساند، کەچی کۆچەر بیرکار ئەمەگنەناس بوو.

لە بەشێکی دیکەی ئەو پۆست و نوسراوانەدا، یەکێک لە نووسەرانی ڕۆژنامەی "همشهری" سەر بە ڕێژیمی ئێران، بە توندی هێرشی کردبووە سەر ئەو بیرمەندە کوردە و پیرۆزبایی خەڵکی کوردستان و حیزبەکانی دژبەری ڕێژیمی ئێرانی بە هاندانی شەڕ، ئاژاوە و جیاییخوازی وەسف کردووە.

قسە و لێدوانی ئەو کەسە شوێنیستانە و دوژمنانی کورد لە تاران لە کاتێکدایە، کە کاتێک کوردێک سەرکەوتن بەدەست دێنێت باس لە برایەتی و ئاشتی دەکەن، بەڵام کە کوردێک داوای مافی خۆی کرد و هەڵوێستی جیای هەبێت بە دوژمنی لە قەڵەم دەدەن.

کۆچەر بیرکار، ساڵی ١٣٥٧ هەتاوی، لە گوندی "نێ"ی مەریوان چاوی بە دنیا هەڵێناوە و بڕوانامەی کارناسی لە زانستگەی تاران وەرگرتووە.

ناوبراو قۆناغی دوکتورای لە زانستگەی ناتینگهام لە بریتانیا تەواو کردووە و لە ساڵی ١٣٨٥وەکوو پرۆفسۆری بیرکاری لە زانستگەی کەمبریج دەستبەکار بووە.

ئەو لاوە کوردە هەتا ئێستا لە ٢٠ وڵاتی جیهان، کۆبوونەوەی لەسەر دوایین دەسکەوتەکانی بیرکاری گرتووە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، وێڕای پیرۆزبایی لەو بیرمەندەی نەتەوەی کورد، خۆشحاڵیی خۆی بۆ سەرکەوتنی ئەو لاوە کوردە دەردەبڕێت و هیوای سەرکەوتنی لە بوارەکانی دیکەی زانستدا بۆ بەئاوات دەخوازێت.

دەسپێکی گەمارۆ قورسەکانی ئامریکا بۆ سەر ڕێژیمی ئێران

ڕێژیمی ئێران لە بەرەبەرەی دەسپێکی گەمارۆ نوێیەکانی ئامریکادایە، کە بەرپرسانی ئامریکایی بە گەمارۆ کەمەرشکێنەکان ناویان دەبەن.

بەپێی ڕاپۆرتی دەنگی ئامریکا، بەشی یەکەمی خولی نوێی گەمارۆکان، ئەمڕۆ دووشەممە ١٥ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی هەتاوی، دەست پێ دەکەنەوە. ئەو بەشە لە گەمارۆ نوێیەکانی ئامریکا، بەشی کڕین و فرۆشتنی دۆلار، ئاسنە بەنرخەکان و کۆمپانیا و پیشەی ماشینسازی لەخۆ دەگرێت.

ئەو چالاکییانەی کە گەمارۆ دەخرێتە سەریان بریتین لە:

- کڕین و مامەڵەکردن بە دۆلاری ئامریکا
- مامەڵە و بازرگانی کردن لەگەڵ ڕێژیمی ئێران بە کەڵکوەرگرتن لە زێڕ و ئاسنە بەنرخەکانی دیکە
- فرۆش، وەرگرتن یان گواستنەوەی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی گرافیت، ئاسنەکانی وەک ئالۆمینیۆم و پۆڵا، بەردی خەڵووز و هەروەها بەرنامە کامپیۆتێرییەکان کە لە بەهێزکردنی پیشەدا کەڵکیان لێوەردەگیرێت
- هەر جۆرە چالاکییەک سەبارەت بە مامەڵەکردن و بازرگانیی گەورە بە ڕیاڵی ئێران و هەروەها سەرمایەدانانی ڕیاڵی ئێران لە بانکەکانی دەرەوە
- هەر جۆرە مامەڵە، فرۆش یان ڕادەستکردنی قەرزەکانی ڕێژیمی ئێران
- گواستنەوە و بازرگانیی شتومەک و کەرەستەگەلێک کە لە پیشەی ماشینسازی کەڵکیان لێ وەردەگیرێت

ڕێکەوتی ١٨ی بانەمەڕی ١٣٩٧ی هەتاوی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئامریکا لە بەرجام کشایەوە و دانڵد ترامپ سەرۆکی ئەو وڵاتە بڕیاری وەگەڕخرانەوەی گەمارۆکان بۆ سەر ڕێژیمی ئێرانی واژۆ کرد و وەزارەتەکانی دەرەوە و خەزێنەداریی ئەرکدار کرد بۆ وەگەڕخستنەوەی هەموو ئەو گەمارۆیانەی کە بە هۆی ڕێککەوتننامەی بەرجام هەڵگیرابوون.

پەیڤ

راسان و ڕوانگەی چەند ڕەهەندی

کەریم پەرویزی

پرسیاری قووڵ و جیددی، لە زۆر بڕگەدا بەرەوڕووی تاک، گرووپ و نەتەوە دەبێتەوە و مێژووی مرۆڤایەتی و هەروەها مێژووی سیاسی و هزری لەو بڕگانەی زۆر تۆمار کردووە. لە وەها بەرەوڕووبوونەوەیەکدا زۆر جار مرۆڤەکان و گرووپەکان وڵامێکی تاکلایەنە و تاکڕەهەندییان بە پرسەکان داوەتەوە، بەو مانایە کە لەژێر گوشاری سیاسی و ئابووری و هەڕەشەی ژیان و عەزی داهاتوو و دەیان پارامێتری دیکەدا، هێڵێکی یەکلاکەرەوەیان دەسنیشان کردووە و لەمبەری هێڵەوە بە دروست و ئەوبەر هێڵیان بە نادروست ئەژمار کردووە.

ئەو جۆرە وڵامە تاکڕەهەندیانە، بە هەر هۆیەک کە کۆمەڵگای پێ ناچار کرابێ، لەبەر سادەبوونیان، زۆر زوو وەردەگیرێن و هەر لەبەر هێڵی روون دیاریکردنیان کۆمەڵگا ئاسان لێیان تێدەگا، بەڵام لەبەر تاکڕەهەندی بوونیان، لایەنی زۆری بێوەڵام هێشتۆتەوە و لە ڕاستیدا بۆتە وڵامێکی ئیدئۆلۆژیک کە لە مێژوودا زۆر تاوان بەناوی ئیدئۆلۆژییە تاکرەهەندەکانەوە خووڵقاون.

ئەساسی باسەکە لە دۆزی ئێستای کۆمەڵگای کوردستانی ڕۆژهەڵاتدا ئەوەیە کە ئایا لە سەردەمێکدا کە کوردستان پێی ناوەتە قۆناخی ڕاسانەوە، لەولاشەوە کۆمەڵگای بەشەکانی دیکە لە ئێراندا خەریکە دەکولێن و هەردەم لەوانەیە ئەم گڕکانانە ئاگردانیان بتەقێتەوە، دەبێ چۆن بڕوانینە پرسێک بە ناوی دێموکراسی لە ئێراندا؟

پرسیارەکە گەر تاکلایەنە لێی بڕوانین دەتوانین وەها وڵام بدەینەوە کە ئێمەی کوردستانی خێرمان لە نەتەوەی دەوروبەر نەبینیوە و لە سەر ئەساسی ئەزموون و بێخێریی دیتران، باشتر وایە خۆمان بەهێز بکەین و لە دێموکراسی بۆ دەوروبەر گەڕێین. ئەم وڵامە بەرەو چ داهاتوویەکی دیکەمان دەبا، جارێ لێی دەگەڕێین، بەڵام ئایا گەر لە چەند ڕەهەندەوە لێی بڕوانین و لە فیکری بەهێزکردنی ڕاسان و بونیاتنانی داهاتوویەکی دیکەدا بین دەبێ چ وڵامێکی فرەڕەهەندیی دیکە بدۆزینەوە؟

هەر پرسیارێک تاکە یەک وڵامی نییە و تاکە یەک وڵام، وڵامی کۆتایی هەتاهەتایی نییە. هەر لەو کاتەدا دەتوانی بەدوای زۆر ڕەهەندا بگەڕێی و وڵامەکان جیاواز بن.

یەکێک لەو وڵامانە دەتوانێ ئەوە بێ کە ئێمەی کورد لە کوردستانی ڕۆژهەڵات، چ بە دەستی خۆمان بێ یان نا، ئێستە لە جوغرافیایەکدا بە ناوی ئێران دەژین و هێشتا بڕیاری دامەزرانی دەوڵەتی سەربەخۆمان نەداوە، کەوایە،

درێژە لە لاپەڕەی ٣

پیرۆزبایی لێپرسراوی گشتیی حیزبی دێموکرات له کۆچەر بیرکار

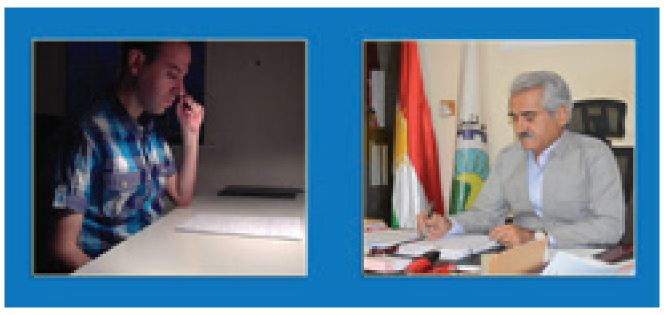

لێپرسراوی گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، بەبۆنەی سەرکەوتنی مێژوویی و جیهانیی بیرمەندی کورد کۆچەر بیرکار، پیرۆزبایی لەو زانایە کرد.
مستەفا هیجری، لێپرسراوی گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە پەیامێکی پیرۆزباییدا ڕێزی لە سەرکەوتنی مەزنی بیرمەندی کورد کۆچەر بیرکار گرت.
دەقی پەیامەکەی بەڕێز مستەفا هیجری بەم شێوەیە:
بەڕێز و تێکۆشەر کۆچەر بیرکار
هەواڵی سەرکەوتنتان لە بەدەستهێنانی میدالیای بەرزی زانستی، وەک ڕۆڵەیەکی کورد و بە تایبەت وەک ڕۆڵەیەکی خەڵکی شارەدێی قارەمانپەروەی "نێ"، سەربەرز بە خەباتی نەتەوایەتی و مەکۆی دێموکرات؛ بوو بە هۆی دڵخۆشیمان.
بەو بۆنەوە پیرۆزبایی گەرممان پێشکەش بە ئێوە و هەموو "نێ"یيە خۆشەویستەکان و خەڵکی چاوکراوەی کورد لە هەموو شوێنێک دەکەین.
نموونەتان لە هەموو کوردستان و بەتایبەت لە کوردستانی ڕۆژهەڵات فراوان و سەرکەوتنەکانتان بەردەوام بێ.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
لێپرسراوی گشتی
مستەفا هیجری

حیزبی دێموکرات پیرۆزبایی لە کۆچەر بیرکار کرد

فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان ڕاگەیەندراوێکی بڵاوکردەوە

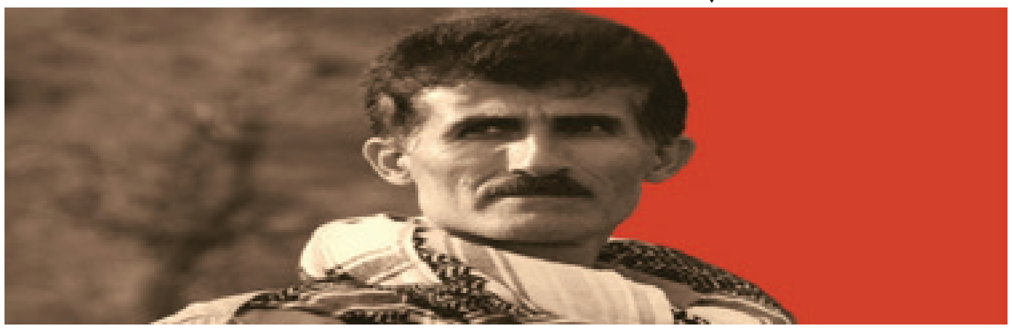

فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان بەبۆنەی شەهید بوونی هاورێیەکی دڵسۆز و پێشمەرگەیەکی قارەمانی گەل، ڕاگەیەندراوێکی بڵاو کردەوە.

دەقی ڕاگەیەندراوەکە بەم چەشنەیە:
ڕاگەیەندراوی فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان
لە درێژەی کار و چالاکییەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، تیمێک لە پێشمەرگە گیان لەسەر دەستەکانی کوردستان لە کاتێکدا سەرقاڵی بەسەرکردنەوەی بنەماڵەی شەهیدان و ئەندامان و دۆستانی حیزب بوون، ئێوارەی ڕۆژی ۲۱ی پووشپەڕ کەوتنە بەر کەمینی سیخوڕە ئیتلاعاتییەکانی ڕێژیم؛ لە نێو ئەواندا پێشمەرگەی تێکۆشەر و فیداکاری حیزبەکەمان کاک "شەهاب حەیدەری" هاوڕێ لەگەڵ کاک "هەژار ڕەزایی" ئەندامی دڵسۆزی حیزب شەهید بوون و چوونە ڕیزی کاروانی شەهیدانی حیزب و گەل.
هاوڕێی شەهید "شەهاب حەیدەری" کوڕی "عوسمان" لە ڕێکەوتی ۱ی خەرمانانی ۱۳۵۱ی هەتاوی لە گوندی "سەرچنار" سەر بە شاری مەهاباد لە دایک بوو، تا قۆناغی ۳ی ناوەندی دەرس دەخوێنێ و دواتر واز لە خوێندن دەهێنێت. لە ساڵی ۱۳۷۱ی هەتاوی لەگەڵ تەشکیلاتی حیزب ئاشنا دەبێ. لە ڕێکەوتی ۱۸ی خەرمانانی ۱۳۷۳ی هەتاوی دەچێتە سەربازی و دوای ۲۱ مانگ خزمەت لە سەربازی هەڵدێ. ساڵی ۱۳۸۹ی هەتاوی وەکوو تەشکیلاتی نهێنی بۆ کاروباری تەشکیلاتی سەردانی حیزب دەکات. لە ڕێکەوتی ۳۰ی خەزەڵوەری ۱۳۹۵ی هەتاوی ئاشکرا دەبێ و زێدی خۆی بەجێ دێڵێ و پەیوەست دەبێ بە ڕیزەکانی حیزبەوە و دەبێتە پێشمەرگە؛ لەو کاتەوە تا کاتی شەهید بوونی بەردەوام بوو لە کار و تێکۆشان و ڕاپەڕاندنی ئەرکە حیزبییەکانی و لە هیچ فیداکارییەک بۆ حیزبەکەی دریغی نەکرد.
بەداخەوە لە ڕێکەوتی ۲۱ی پووشپەڕ بە دەستی خائینان و خۆفرۆشانی گەل کەوتە بەر دەسرێژی گوللە و چووە ڕیزی کاروانی شەهیدانی حیزب و گەل.
هەروەها شەهید "هەژار ڕەزایی" خەڵکی گوندی "قەڵا" سەر بە میاندوئاو لە بنەماڵەیەکی کوردپەروەر لە دایک بوو کە بنەماڵەکەیان خاوەن سێ شەهیدە؛ ناوبراو وەک ئەندامێکی چالاک و بەوەجی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران تێکۆشانی هەبوو و لە دوامەئمورییەتیدا هاوڕێ لە گەڵ شەهید شەهاب حەیدەری چووە ڕیزی کاروانی هەرگیز نەمرانی حیزب و گەل.
لە لایەن ڕێبەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستانەوە سەرەخۆشی لە بنەماڵەی بەڕێزیان و خەڵکی تێکۆشەری کوردستان دەکەین و خۆمان بە شەریک و بەشداری خەمیان دەزانین.

فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان
۳ی گەلاوێژی ۱۳۹۷ی هەتاوی

چالاکییەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان بەردەوامە

لە درێژەی چالاکییەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، لە ڕۆژانی ڕابردوودا خەڵکی ناوچەی شنۆ و دەورووبەری جارێکی دیکە بە دیداری پێشمەرگەکانی کوردستان شاد بوونەوە.
بەپێی هەواڵی گەیشتوو بە ماڵپەڕی کوردستان میدیا، لە ڕۆژانی ڕابردوودا پۆلێک لە پێشمەرگەکانی کوردستان بۆ چەندەمین جار و لە درێژەی جەولە تەشکیلاتی و سیاسی و نیزامییەکانیان، ناوچەی شنۆ و دەوروبەریان بەسەر کردەوە کە بووە مایەی خوشحاڵی خەڵکی ئەم ناوچانە.

لەم سەردانەدا کە لەگەڵ پیشوازی گەرمی خەڵک بەرەوڕوو بوو و چەندین ڕۆژ درێژەی کێشا، هێزی پێشمەرگە بە سەرکەوتنەوە مەئموورییەتی خۆیان بە ئەنجام گەیاند و دواتر ناوچەی چالاکییەکەی خۆیان بەجێهێشت و لە سڵامەتی تەواودا درێژەیان بە چالاکییەکانیان لە ناوچەکانی تر دا.

پەیامی پیرۆزبایی ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران لە کۆچەر بیرکار

ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران، لە پەیامێکدا پیرۆزبایی خۆی ئاراستەی بیرمەندی کورد، "کۆچەر بیرکار" کرد.
دەقی پەیامەکە:
پەیامی پیرۆزبایی ناوەندی هاوکاریی بۆ بلیمەت "کۆچەر بیرکار"، براوەی گەورەترین خەڵاتی ماتماتیکی جیهان.
پرۆفسۆر "فەریدوون درەخشانی" ناسراو بە کۆچەر بیرکار، هاووڵاتیی کوردی کوردستانی ئێران و مامۆستای زانکۆی کەمبریجی وڵاتی بریتانیا توانی ببێتە براوەی میداڵی (فیلدز)، بەناوبانگترین خەڵاتی جیهان لە بەشی بیرکاریدا و بەو دەسکەوتە مەزنە هەر وەک هیوای بۆ خواست، بوو بە مایەی خۆشحاڵی و شانازیی هەموو تاکێکی کورد.
چیرۆکی پرۆفسۆر کۆچەر بیرکار، وێڕای ئەوەی کە دەرخەری هەوڵ و تێکۆشانی بێوچان بۆ وەدیهێنانی خەونی مەزنی تاکێکی کوردە و پڕ لە شانازی و سەرفرازییە، هاوکات قووڵایی تراژیدیای میللەتێکی ژێر ستەم و چەوساوەش دەردەخات و بە دەیان کۆچەر بیرکارمان بیر دێنێتەوە، کە لە ژێر سایەی دەسەڵات و حوکمی دژی گەلیانەی کۆماری ئیسلامیی ئێران، ڕێگەی گەیشتن بە خەون و ئاواتەکانیان لێ بەربەست کراوە و هەر لە شارەکەی کۆچەر و کوردستان بەگشتی دەیان حاڵەتی هاوشێوە هەبووە، کە بەشیان خەریکبوون بە ژیانی چەرمەسەری و نەهامەتی بووە.
ناوەندیی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران، بە بۆنەی ئەو دەسکەوتە پڕ لە شانازییە، پیرۆزبایی لە پرۆفسۆر فەریدوون درەخشانی و سەرجەم کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان دەکات و ئومید دەخوازین، ئەو دەسکەوتە سەرەتایەک بۆ سەرکەوتنی گەورەتر و درەوشانەوەی زیاتری بەڕێزیان بێ و هاوکات بە ڕووخانی دیکتاتۆریەتی ئێران شاهیدی ئازادی و ڕەخسانی دەرفەتی شیاو بۆ گەشانەوەی هەموو لاوانی وڵات لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا بین.

ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران
۱۲ی گەلاوێژی ۱۳۹۷

ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران بە نیسبەت هەڕەشە تێرۆریستییەکانی ڕێژیمی ئێران هۆشداری دا

ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران
Cooperation Center of Iranian Kurdistan's Political Parties.
مرکز همکاری احزاب کردستان ایران

ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران لە ڕاگەیەندراوێکدا لە پێوەندی لەگەڵ هەڕەشە تێرۆریستییەکانی ڕێژیمی تێرۆریستپەروەری ئێران هۆشداری دا و داوای لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و کۆنسولی وڵاتان لە هەرێمی کوردستان کرد، دژی پیلانەکانی ڕێژیمی ئێران هاوکاریمان بکەن.
دەقی ڕاگەیەندراوەکە بەم چەشنەیە:
سیاسەتی تێرۆر و ڕەشەکوژی یەکێک لە پێناسە و سیاسەتە نەگۆڕەکانی سیستمی کۆماری ئیسلامیی ئێران بووە و بە درێژایی مێژووی دەسەڵاتداریەتی، ئەو مێتۆد و شێوەیەی لە دژی نەیاران و دژبەرانی خۆی بەکار بردووە و لە مێژوودا نموونەی زۆر دیار لە بردنەپێشەوەی ئەو سیاسەتە هەیە کە دەتوانین ئاماژە بە تێرۆری ئەندامانی کۆمەڵە، سازمانی خەبات و حیزبی دێموکرات بکەین کە لە ساڵی ۱۹۹۱وە هەتا ئێستا زیاتر لە ۳۵۰ کەسی لە ئەندامانی ئەو حیزبانە لە ڕێگەی تۆڕە تێرۆریستەکانیەوە لە عێراق و هەرێمی کوردستان تێرۆر کردووە.
لە نموونەی دیارتردا دەتوانین ئاماژە بە ساڵی ۱۹۹٦ بکەین کە هێزێکی سەدان کەسیی سپای پاسداران بە چەکی قورس سنووری هەرێمی کوردستانی عێراقی بەزاند و کەمپی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە شوێنی نیشتەجێبوونی ژن و منداڵە، کەوتە بەر ئاوری تۆپخانە و چەکە قورسەکانیان و بنەماڵەکانی ئاوارەی شاری هەولێر کرد و زیانێکی زۆری بە خەڵکی بێ چەک و کەمپەکەیان گەیاند.
لە ۳ ساڵی ڕابردووشدا چەندین تاوانی تێرۆریستی و بۆمبدانانەوە لەسەر بنکەکانی ئەو حیزبانە بەڕێوە چووە کە لە ئاکامدا کۆمەڵێک خەڵکی بێ تاوان کوژران و بریندار بوون. هەروەها چەندین پێشمەرگەی قارەمانیش شەهید بوونە کە دیارترینیان کردەوە تێرۆیستییەکەی بەردەم بارەگای حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو کە تێیدا ۷ پێشمەرگە شەهید بوون .
تۆپباران و مووشەکبارانی سنووری نێوان کوردستانی ئێران و عێراقیش وەک یەکێک لە ڕێگەکانی زیان گەیاندن بە حیزب و لایەنەکانی کوردستانی ئێران، هەمیشە پەیڕەو کراوە و لەدواترینیان لە ڕێکەوتی ۲٦ی پووشپەڕی ۱۳۹۷ی هەتاوی (۱۷ی جولای ۲۰۱۸) دوو پێشمەرگەی حیزبەکانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران شەهید بوون.
هەموو ئەو ڕاستیانە ئەو پەیامەمان پێ دەدەن کە پێویستە لە بەرانبەر سیاسەتە شەڕئەنگێز و تێکدەرانەکانی ڕێژیمی ئێران نابێ غافڵ بین و زیاتر لە هەر کاتێکی تر پێوستە بە وریاییەوە مامەڵە لەگەڵ ئەو دۆخە نوێیەی کە دەسەڵاتی دیکتاتۆریەتی تاران تێیکەوتووە، بکەین.
ئێستاش کە لە نێوخۆی ئێران دەنگی ناڕەزایەتی خەڵک سەبارەت بە سیاسەتە هەڵەکانی کۆماری ئیسلامی بەرز بووەتەوە، ڕێژیم بە مەبەستی چەواشەکردنی بیروڕای گشتی و ڕاکێشانی سەرنجی ئەوان بۆ دەرەوەی وڵات، لە ئامادەکاری و پیلانی بەرفراواندایە بۆ هێرشکردن بۆ سنوورەکانی کوردستان بە مەبەستی زەربەوەشاندن لە هێزەکانی کوردی ئۆپۆزیسیۆنی ڕێژیم و پێکهێنانی تەقینەوە و ترۆر و تۆقاندنی ژن و منداڵی نێو کەمپەکانی نیشتەجێی ئەوان لە کوردستانی عێراق.
بۆ ئەو مەبەستە پرۆپاگەندەیەکی زۆری لە ڕاگەیاندنەکانی خۆی بە مەبەستی خۆشکردنی زەمینەی ئەو هێرشە دەست پێکردووە. نموونەکەی ڕاپۆرتێکە لە ناوەندی خەبەریی "تسنیم"ی سەر بە سپای پاسداران بڵاوی کردوەتەوە.
ئێمە ٥ حیزبی ئۆپۆزیسیۆنی کوردی ئێران کە لە (ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران) پێکەوە کاری هاوبەش دەکەین، داوامان ئەوەیە، وێڕای ئاگاداربوون لە پیلانی دەستدرێژیە بەردەوامەکانی ڕێژیمی تاران، هاوکاریمان بکەن بۆ پووچەڵکردنەوەی پیلانی دەستدرێژیکەرانەی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە هەر ڕێگەیەکی گونجاو، پێش ئەوەی ژمارەیەک خەڵکی سڤیل لە سنووری کوردستان یان لە کەمپەکانی کوردە ئاوارەکانی ئێران هەڵکەوتوو لە هەرێمی کۆردستان ببنە قوربانی هەر بۆیە بۆ ئەو مەبەستەش ڕوو لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و کۆنسولی وڵاتان لە هەرێمی کوردستان و حکوومەتی هەرێم دەکەین لە هەر جۆرە هاوکاریی و پاڵپشتیەکی مەعنەوی دریغی نەکەن و پشتیوانمان بن.

ناوەندی هاوکاری حیزبەکانی کوردستانی ئێران

ڕاگەیەندراوی فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان

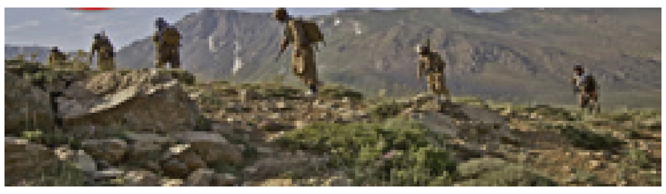

فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، سەبارەت بە دوایین چالاکییەکانی هێزی پێشمەرگە و دەسکەوتەکانی ئاگادارییەکی ڕوو لە خەڵکی کوردستان بڵاو کردەوە.
دەقی ئاگادارییەکە بەم چەشنەیە:
ئاگاداری فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان
هێزی پێشمەرگەی کوردستان لە ناوچەی "دۆڵ"ی ورمێ کۆبوونەوەیەکی بەرینیان بۆ خەڵکی ئەو ناوچەیە پێکهێنا کە لەگەڵ پێشوازی گەرمی گەل بەرەوڕوو بوویەوە.
لە درێژەی چالاکی و تێکۆشانەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، لە ڕێکەوتی ٦ی گەلاوێژی ٩٧ی هەتاوی هێزی پێشمەرگەی کوردستان لە گوندی "نەناس" سەر بە ناوچەی "دۆڵ"ی ورمێ کۆبوونەوەیان بۆ خەڵکی ئەو گوندە پێکهێنا کە لەگەڵ پێشوازی گەرم و کەموێنەی خەڵک بەرەوڕوو بوویەوە و بووە مایەی خۆشحاڵی خەڵک و بەشدارانی کۆبوونەوەکە.
لەم کۆبوونەوەیەدا هێزی پێشمەرگە سەبارەت بە ڕاسان و خەباتی نوێی خۆرهەڵات و پیلانەکانی ڕێژیم بۆ خەڵک قسەیان کرد؛ دواتر کۆمەڵێک تراکت و وێنەی شەهیدانیان لە نێو خەڵک بڵاو کردەوە.
دوای بەسەرکردنەوەی خەڵک، پێشمەرگەکانی کوردستان ئەو ناوچەیان بەجێهێشت و درێژەیان بە مەئمووریەتەکانیان دا.

فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەی کوردستان
٩ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی هەتاوی

کوردستان لەگەڵ ڕێبازی شەهیدانی پەیمان نوێ دەکاتەوە

ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دێموکرات و خەڵکی تێکۆشەری کوردستان، خوێندکاران و قوتابیان و بەشێک لە مامۆستایانی قوتابخانە و زانکۆکانی کوردستان، لە شارەکانی بۆکان، سەقز، ورمێ، سنە و چەندین شاری دیکەی کوردستان دوای شەهیدبوونی دوو پێشمەرگەی قارەمانی کوردستان، شەهیدان "شەهاب حەیدەری و هەژار ڕەزایی" وێڕای ناردنی پەیامی هاوخەمی، پەیمانیان لەگەڵ ڕێبازی ئەو دوو شەهیدە نوێ کردەوە، کە هەتا گەیشتن بە ئامانجەکانیان درێژە بە خەبات دەدەن.
لە یەکێک لەم پەیامانەدا هاتووە:
ئێمە کۆمەڵێک لە مامۆستایانی قوتابخانەکانی شاری بۆکان و کۆمەڵێک خوێندکاری زانکۆکانی ئێران و کوردستان، بە بۆنەی شەهیدکرانی دوو پێشمەرگەی شار و شاخ شەهیدان کاک "شەهاب حەیدەری" و کاک "هەژار ڕەزایی"، پرسەی خۆمان ئاراستەی هاوسەنگەرانمان لە حیزبی دێموکرات، بنەماڵە، خێزان و منداڵە چاوگەشەکانی ئەو دوو شەهیدە دەکەین و خۆمان بەشداری ئەو کۆستە دەزانین.
ئێمە مامۆستایانی قوتابخانەکانی کوردستان و کۆمەڵێک خوێندکاری زانکۆکانی کوردستان و ئێران لەگەڵ ڕێبازی ئەو دوو شەهیدە قارەمانە و هەموو شەهیدانی کوردستان پەیمان نوێ دەکەینەوە کە درێژەدەری ڕێبازیان بین.
دڵنیا بن سەرکەوتن بۆ خەباتی ڕەوای نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانە و سەرشۆڕی بۆ خائینان و گەل فرۆشانە.

سازمانی خەباتی کوردستانی ئێران سەردانی حیزبی دێموکراتی کرد

شاندێکی سازمانی خەباتی کوردستانی ئێران بە سەرپەرەستیی سەید "کامیل نوورانی فەرد"، سەردانی دەستەی کارگێڕیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیان کرد.
ڕۆژی دووشەممە ڕێکەوتی ١ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی هەتاوی، شاندێکی سازمانی خەباتی کوردستانی ئێران بە سەرپەرەستیی سەید "کامیل نوورانی فەرد" ئەندامی دەفتەری سیاسیی سازمانی خەباتی کوردستانی ئێران، سەردانی دەستەی کارگێڕیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیان کرد و لە لایەن هەیئەتێکی حیزبەوە بە سەرپەرەستیی "محەممەد نەزیف قادری" ئەندامی دەستەی کارگێڕیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانەوە پێشوازییان لێکرا.
لەو سەردانەدا، دوو لایەن لەسەر کۆمەڵێک پرسی سیاسی و پێوەندیدار بە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ئاڵوگۆڕە سیاسییەکانی ئێران، هەڕەشەکانی ڕێژیم لە ئۆپۆزیسیۆنی کوردی ڕۆژهەڵات و ئەرکی سیاسی و نەتەوەیی لایەنە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵات ئاڵوگۆڕی نەزەریان کرد .
لە کۆتاییدا لەسەر پێوەندی دۆستانە و هاوکارییەکانی هەر دوو حیزب جەخت کرایەوە.

دیداری کۆمەڵێک کەسایەتی ڕۆژئاوای کوردستان لە حیزبی دێموکرات

سەر لە بەیانی ڕۆژی دووشەممە ڕێکەوتی ١٥ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی هەتاوی کۆمەڵێک کەسایەتی سیاسی و ئەکادیمیکی ڕۆژئاوای کوردستان بە سەرپەرەستیی بەڕێز "مستەفا ئیبراهیم" سەردانی دەستەی کارگێڕی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیان کرد و لە لایەن بەڕێز "مستەفا هیجری" لێپرسراوی گشتی حیزب و ژمارەیەک لە ئەندامانی ڕێبەری حیزب پێشوازییان لێکرا.
لە دانیشتنێکی دۆستانەدا لەسەر ڕەوشی کورد بەگشتی و ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵاتی کوردستان و دۆخی جووڵانەوەی مافخوازی کوردستان ئاڵوگۆڕی بیروڕا کرا و لە سەر خەباتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ڕاپەڕینی کۆمەڵانی خەڵکی ئێران دژی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران و سەفەری بەڕێز لێپرسراوی گشتی حیزب بۆ ئامریکا چەند پرسیارێک لە بەڕێزیان کرا.
لەو پێوەندییەشدا بەڕێز مستەفا هیجری وڵامی پرسیارەکانی دایەوە و ئاماژەی بەو قەیرانانە کرد کە لە بواری سیاسی و ئابوورییەوە ڕێژیم لەگەڵی ڕووبەڕوو بووەتەوە؛ وتیشی ئەو خۆپیشاندانانە ئاکامی سیاسەتە هەڵەکانی ڕێبەرانی کۆماری ئیسلامی ئێرانە و کۆمەڵی نێودەوڵەتی بە بوونی هێزەکانی ڕێژیمی تاران هەستی نائەمنی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دەکا، بێگومان کۆمەڵی نێودەوڵەتی ئیزن نادەن هەر ئەوەیش لەگەڵ ئەو ڕەوشە گوشاری دەخەنە سەر، خوێندنەوەی ئێمە ئەوەیە کە ڕێژیم ناتوانێ خۆی لە بەرانبەر ئەو قەیران و گوشارە نێودەوڵەتییانە ڕابگرێ و لە ئاکامدا تەسلیمی ئامریکا و هاوپەیمانەکانی دەبێ.
دوای ئەو بابەتە بەڕێز مستەفا ئیبراهیم سیاسی بەڕێز کاک مستەفا هیجری کرد بۆ پێشکەشکردنی باسە سیاسییەکەی و وڵامدانەوەی پرسیارەکان و دەسخۆشی لەو پێشوازییەی شاندی حیزب کرد.

شاندێکی حیزبی دێموکرات سەردانی قایمەقامیی کۆیەیان کرد

شاندێکی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، وێڕای سەردانی قائیمەقامیی شاری کۆیە، بەشدارییان لە ساڵیادی ناودێر کردنی شاری کۆیە کرد.
ڕێکەوتی ١٠ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی، هەتاوی شاندێکی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، بە سەرپەرەستیی "محەممەدنەزیف قادری"، ئەندامی دەستەی کارگێڕیی حیزبی دێموکرات، لەسەر بانگهێشتی فەرمیی "حاکم تاریق حەیدەری"، قائیمەقامی شاری کۆیە، بەشدارییان لە ٤٩مین ساڵی ناودێرکردنی شاری کۆیە کرد.
ئەو فێستیڤاڵە لەژێر سەرپەرەستیی "قوباد تاڵەبانی"، جێگری حکوومەتی هەرێمی کوردستان، لە بناری هاوینەهەواری کۆسار لە هەیبەت سوڵتان بەڕێوە چوو.
ئەو فێستیڤاڵە بۆ دووهەمین ساڵە کە بە فەرمی بەڕێوە دەچێت.

درێژەی پەیڤ

هەم لەگەڵ لایەنەکانی دیکەی نێو ئەم جوغرافیایەدا پێویستمانە کە هاوبیر و هاوپەیمان بدۆزینەوە و هەزینەی بدەین کە ئەوان لە ئارمانەکان و ویستەکانی خۆمان تێبگەیەنین و لەباتی بیانوودان بۆ بەهێزبوونی شۆڤێنیزم لەنێویاندا، هەوڵ بدەین زۆر بەڕاشکاوانە و بە بێ شەرمکردن ویستی خۆمان و چۆنیەتیی باشتر ژیانمان پێکەوەیان بۆ باس بکەین.
لەولاشەوە، مەترسیی بەرەو شۆڤێنیزم لە نێو کۆمەڵگای خۆمانیشدا لەبیر نەکەین، چوونکە ڕاسانی نەتەوەیەک پێویستی بە پێکەوەبوونی هەموو نەتەوەکە هەیە.
ڕاسانی ڕۆژهەڵات ناتوانێ هەم خەڵکی دیکە لە جوغرافیای هاوبەشی ئێراندا بەکەم بگرێ و بە سووک چاویان لێ بکا و هەم چاوەڕێ بێ کە ئەوان لە داهاتوودا نەبنە دوژمنی. هەر لەو کاتەشدا ڕاسانی ڕۆژهەڵات ناتوانێ بە شەرمەوە بدوێ و داخواز و ئاواتەکانی خۆی و ئەرکەکانی بەرامبەریش باس نەکا. ڕاسانی ڕۆژهەڵات لە هەمان دەمدا، ناتوانێ چاوی لەوە بێ هەموو کوردستانییەک بەشدار بێ لە ڕاساندا، بەڵام بیری شۆڤێنیستی لە نێو کۆمەڵگەدا بڵاو بکرێتەوە و بەشێک یان چەندین بەشی کۆمەڵگاش و گرووپەکان پشتگوێ بخا، هەر لەهەمان کاتیشدا ڕاسانی ڕۆژهەڵات ناتوانێ تەنیا لەسەر شانی یەک یان چەند گرووپی کۆمەڵگا بێ و ئەوانی دی لە دوورەوە دەستێک بە ئاگرەکە گەرم بکەن.
ئەمە دەتوانێ تەنیا یەکێک لە وڵامەکان بێ و وڵامی دیکەش بدۆزرێتەوە، بەڵام دێموکراسی یانی بەشداریی خەڵک لە ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتیی وڵاتدا، ناتوانێ بەشێک لە خەڵکی خۆت و خەڵکی دەوروبەر فەرامۆش بکا. هەر فەرامۆشکردنێک لە داهاتوودا بە تۆفانێکەوە بەرەوڕووت دەکاتەوە.

کادرێکی دێرینی حیزبی دێموکرات کۆچی دوایی کرد

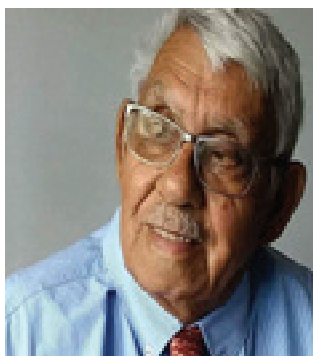

ڕۆژی هەینی ڕێکەوتی ١٢ی گەلاوێژی ١٣٩٧ی هەتاوی، کاک "سەعید کوێستانی"، پێشمەرگە، کادری دێرینی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستانی ئێران، لە تەمەنی ٧٩ ساڵیدا لە وڵاتی سوید کۆچی دوایی کرد.
تەرمی پیرۆزی کاک سەعید، ڕۆژی هەینی ١٠ی ئاگۆست لە شاری ئۆرەبروو لە گۆڕستانی "لێنگدبروو" بە خاک دەسپێردرێ.
کاک سەعید کوێستانی، مامۆستای کوردایەتی و تێکۆشان، لە تەمەنی ٧٩ ساڵیدا، پاش ٦٥ساڵ تێکۆشان، لە وڵاتی سوید کۆچیدوایی کرد. کاک سەعید ساڵی ١٩٣٩ی زایینی لە گوندی "ئاڵیاوێ"ــی شێخان، لە نزیک شاری نەغەدە، لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لە بنەماڵەیەکی مەلازادە، چاوی بە دونیا هەڵ هێناوە. کاک سەعید هەر لە تەمەنی مێرمنداڵییەوە بە هۆی ڕەوانشاد کاک سادق کاوە، برا گەورەکەیەوە، کە خەباتکار و سیاسی بووە، لەگەڵ خەباتکارانی ئەو سەردەمە ئاشنا دەبێ.
ئەو تێکۆشەرە بە هیمەت و تێکۆشانی خۆی دەبێتە خوێندەوار و نووسەر. لە گوندی ئاڵیاوێ، ماڵەکەیان دەبێتە بنکەیەک بۆ تێکۆشەرانی دێموکرات. خۆی دەڵێت: "یەک دەهات و یەک دەڕۆیشت". سەرەڕای ئەوەی تەمەنم کەم بوو، کاتێک کادرەکان دەهاتنەوە ناوچە، منیان لەگەڵ خۆیان دەگێڕا.
کاک سەعید هەر زۆر زوو دەبێتە جێگای باور و متمانەی کادرەکانی دێموکرات. لە تەمەنی ١٦ ساڵانەدا، لە کۆبوونەوەی سەرکردەکانی باڵای ئەودەمی دێموکرات لە گوندی ئاڵیاوێ، وەک ئەندام و باوەڕپێکراو ئاگادار بووە و کاری بۆ ڕاپەڕاندوون. لە تەمەنی ٢٠ ساڵیدا، کاتێک زۆربەی کادرەکانی حیزبی لە لایەن ڕێژیمەوە دەگیرێن، کاک سەعید دەرفەتی بۆ دەڕەخسێت و دەڕواتە باشووری کوردستان و ژیانی دوور لە خێزان، کەسوکار و تێکەڵاوی لەگەڵ شۆڕش و خەباتی شاخ، هەر لەو کاتەوە دەست پێ دەکات.
بە ڕووخانی ڕێژیمی شا، ئەو خەباتکارە ماندووییەنەناسە دیسان وەک کادرێکی بەئەزموونی ڕۆژانی سەختی خەبات دێتەوە مەیدان. کاک سەعید بە پێشنیاری شەهید دوکتور قاسملووی نەمر، کە دەفەرمێت: "کاک سەعید دووجار حیزبی لە هەڵدێر ڕزگار کردووە، لە کۆنگرەی حیزب وەک ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی هەڵدبژێردرێ و گەلێک بەرپرسایەتی باڵای حیزبی هەبووە".
ناوبراو لە خەباتی دوورودرێژی خۆیدا لەگەڵ زۆرێک لە سەرکردە بەناوبانگەکان وەک: "جەلال تاڵەبانی و مەلا مستەفا بارزانی" هاوکاری کردووە.
حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، وێڕای بەداخبوونی خۆی بۆ لەدەستدانی ئەو تێکۆشەرە گەورەیە، سەرەخۆشی لە بنەماڵە، خزم و کەسوکاری ناوبراو دەکات و خۆی بە شەریکی خەمیان دەزانێت.

هاوسەری شەهیدێکی ڕاسان پەیامێکی بڵاو کردەوە

هاوسەری شەهیدی نوێی ڕاسان شەهید شەهاب حەیدەری بە بڵاوکردنەوەی پەیامێک، سەرەڕای باس کردن لە خەمی لە دەستدانی هاوسەرەکەی، وەفاداری خۆی بۆ ڕێبازی هاوسەرەکەی دەربڕی و ڕایگەیاند: وانەی وەفاداری و نیشتمانپەروەری هاوسەرەکەم بۆ منداڵەکانم دەگێڕمەوە.
دەقی پەیامەکە:
بەڕێزانم
لەدەست دانی هاوژینی خۆشەویست و باوکی پێنج جگەرگۆشەکەی ژیانم، شەهید شەهاب حەیدەری کەلێنێکی گەورە و برینێکی قووڵی خستە نێو جەستەی بنەماڵەکەمان. لە لایەکی دیکەشەوە سەربلیندم بەوەیکە هاوسەرەکەم لە بەرگی پیرۆزی پێشمەرگایەتی و سەربەستی و ڕزگاری گەل و نیشتماندا خوێنی تێکەڵ بە خوێنی هەموو ئەو شەهیدانە بووە کە بۆ ئامانجێکی پیرۆز گیانیان بە خاکی پیرۆزی نیشتمان بەخشیوە.
هەرچەند ئەم زامە بۆ ئێمە زامێکی بەژانە، بەڵام دڵسۆزی، وەفاداری و ئەمەگناسی هاوژینە شەهیدەکەم بە ڕێبازی شەهیدان ئێشی زامەکەی کەم کردۆتەوە و دەمهێنێتە سەر ئەو باوەڕە کە: منیش وەفادار بم بە ڕێگا و ڕێبازە پیرۆزەکەی و وانەی وەفاداری و نیشتمانپەروەری باوکیان بۆ منداڵەکانمان بگێڕمەوە.
لێرەدا بە ئەرکی خۆمی دەزانم کە سەرەخۆشی خۆم لە بنەماڵەی بەڕێز و شەهیدپەروەری هاوڕێ شەهیدەکەی شەهید شەهاب، واتە شەهید هەژار ڕەزایی بکەم و خۆم بە شەریکی خەمی ئەوانیش بزانم.
خۆشەویستانم
بە پێویستی دەزانم لێرەوە سپاس و پێزانینی خۆم ئاراستەی هەموو هاوڕێ، هاوسەنگەر، دۆست و ئاشنایانی شەهید شەهاب بکەم کە لە نێوخۆ و دەرەوەی وڵات هاوخەمی خۆیان لەگەڵ من دەربڕیوە، هەروەها پێویستە سپاسێکی گەرمی کادر و پێشمەرگەی حیزبەکەمان بە گشتی و ڕێزدار کاک مستەفا هیجری بە تایبەتی بکەم کە شۆڕشگێڕانە هاوخەمم بوون.
هیوادارم هاوڕێ و هاوسەنگەرانی شەهید شەهاب و شەهید هەژار لەسەر ڕێبازیان سوورتر و تۆڵەی خوێنی بە ناحەق ڕژاویان لە دوژمنانی گەلەکەمان بکەنەوە.
وێڕای سپاسی دووبارە
"پەیمان" هاوسەری شەهید "شەهاب"

بۆچی حیزبی دێموکرات؟

شەماڵ تەرغیبی

تاک لە نێو کۆمەڵدا بەردەوام لە هەوڵی ئەوەدایە کە باشترین بژاردەکان بۆ ژیانی خۆی بدۆزێتەوە و بە گرتنەبەری ڕێچکەیەکی فکری تایبەت، بەختەوەری بۆ خۆی مسۆگەر بکات؛ لە بیاڤی سیاسەتیشدا ئەم پێوەرە ڕەچاو دەکرێ و تاکی ئاوەزمەند هەوڵ دەدات لە نێو بژاردەکانی بەر دەستی پاقژترین، بە بەرنامەترین، پێگەدارترین و لۆژیکیترین ڕەوتی فکری بدۆزێتەوە کە بیرکردنەوە و ویستە سیاسییەکانی لە چوارچێوەی پێڕەو و پرۆگرامی ئەو لایەنە سیاسییەدا ببینێتەوە؛ بەواتایەکی دیکە بەریان و مەیلە فکری و سیاسییەکانی خۆی لە قەوارەی هەر ڕەوتێکی سیاسیدا ببینێتەوە خۆی لێ نیزیک دەکاتەوە و دەیکاتە بناغەی چالاکی سیاسی خۆی.

لەسەر ئەم بنەما دەکرێ ڕەوتە فکری و سیاسییەکانی کۆمەڵگا بەپێی پێوەرە جۆراوجۆرەکان و بەکەڵکوەرگرتن لە شێوازی جۆراوجۆر پۆلێن بەندی بکرێت؛ باوەڕەکان، ئارمان و بایەخەکان، بەرژەوەندییە هاوبەشەکان، شێوازی سازماندان و چوارچێوەی چالاکییەکان، پێوەندییە چینایەتییەکان، ئایدۆلۆژییەکان و پێوەندییە ستراتێژیکەکان، پێشینە و بەگراوەندی مێژوویی، بەهێزی یان لاوازی تەشکیلاتی، هەڵوێست گرتنەکان، شێوازی جووڵە و سیاسەت کردنەکان و زۆر پێوەری دیکە بوونیان هەیە کە بەشێوەی ڕاستەوخۆ کاریگەری لەسەر پێگە و سەنگی سیاسی – کۆمەڵایەتی حیزبێکی سیاسی دادەنێن.

بەبێ زێدەبێژی و بە دوور لە دەمارگرژی دەتوانین بڵێین حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لە ئێستادا و لە پانتایی سیاسی – کۆمەڵایەتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، یەکێک لە بەهێزترین و خاوەن پێگەترین لایەنی سیاسی کوردستانە کە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ شوێندانەری هەیە لەسەر ڕووداوەکانی ئێران و کوردستان و لە ئاستی و ناوچەیی و جیهانیدا لە جێگەی شیاوی خۆیدا ڕاوەستاوە و بەبێ بوونی ئەو ڕەنگە هاوکێشە سیاسییەکان تووشی کەمایەسییەکی جەوهەری ببن؛

بەڵام بۆچی حیزبی دێموکرات؟

وەک پێشتر ئاماژەی پێدرا یەکێک لە پارامێترەکان بۆ هەڵسەنگاندنی ڕەوتێکی فکری، خوێندنەوە و وردبوونەوە لە باوەڕە سیاسییەکان و ئەو ئایدیۆلۆژیایەیە کە حیزبێک پێڕەوی لێدەکات و تاکەکانی کۆمەڵ بە دەوریدا کۆ دەکاتەوە؛ بەم پێیەش پێویستە بۆ وڵامدانەوە بە پرسیاری "بۆچی حیزبی دێموکرات؟" لە سیاسەتە گشتییەکانی ئەم حیزبە و بەرنامە و پێڕەوی ورد ببینەوە کە لە بەرزترین ئۆرگانی ئەم حیزبە واتە کۆنگرە پەسند کراوە؛ هەڵبەت نابێ ئەوە لە بیر بکەین کە لە دووتوێی وتارێکی لەم چەشنە ناکرێ هەموو لایەن و کون و قوژبنەکانی ئەم بەرنامە شەنوکەو بکرێت بۆیە تەنیا تەکووزی لەسەر ٣ خاڵی گرینگی دەکەین:

لە بەشی "بنەما گشتییەکانی سیاسەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران" لە بەرنامە و پیرەوی نێوخۆیی حیزبدا هاتووە:

*حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لە هەموو ئاستەکان بەگشتی و لە پێوەندی لەگەڵ چارەسەری پرسی رەوای کورددا، باوەڕی بە مێتۆدی ئاشتی و دیالۆگی بنیاتنەر هەیە.

لێرەدا بەمجدی و وەک پڕەنسیپێکی چەسپاو باس لە ئاشتیخواز بوونی حیزبی دێموکرات و هەروەها باوەڕمەندی ئەم حیزبە بۆ چارەسەری پرسی گەلی کورد لەڕێگەی دیالۆگ و وتووێژێکی بنیاتنەر دەکات؛ ئەگەرچی لە ڕابردوودا حیزبی دێموکرات زۆر جاران هەوڵی داوە پرسی کورد بەڕێگەی ئاشتیخوازانەوە چارەسەر بکات و لەم سۆنگەشەوە خەساری قەرەبوونەکراوی بینیوە بەڵام دیسانیش بەلەبەرچاوگرتنی کەتواری چارەسەری کێشەکان لەڕێگەی وتووێژ و لەژێر تیشکی ڕووناکیدەری قاسملووی بیرمەند پێداگرە لەسەر ئەم مێتۆدە لە چارەسەری چوونکە پێی وایە لەکۆتاییدا تەنیا ڕێگەی چارەسەری کێشەکان هەر دانیشتن و لێک تێگەیشتن و دیالۆگە و ئەم ڕاستییەش لە مێژوودا سەلمێنراوە.

لە بڕگەیەکی دیکەی "بنەما گشتییەکانی سیاسەتی حیزبی دێموکراتدا ئاماژە بە شێوازەکانی خەبات بۆ گەیشتن بە مافە پێشێلکراوەکانی گەلی کورد کراوە و هاتووە:

* "حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بۆ گەیشتن بە ئامانجە بەرزە مرۆیی و نەتەوەییەکانی لە هەموو شێوازەکانی خەباتی رەوا، بە مافی بەرگریشەوە، کە لەگەڵ بنەما فیکری و سیاسییەکانی حیزب و پێوانە نێونەتەوەییەکانی خەباتی رەوا دەگونجێن، کەڵك وەردەگرێ"؛ بەو مانایە کە ئەگەرچی حیزبی دێموکرات باوەڕی قووڵی بە چارەسەری کێشەکان و پرسی کورد بە گشتی لەڕێگەی دیالۆگ و وتووێژ و لێکحاڵی بوونی بنیاتنەر هەیە بەڵام ئەگەر لایەنی بەرامبەر ئامادە نەبێ دان بەم مافانەدا بنێت و وەک کەتوارێکی سیاسی – کۆمەڵایەتی سەیری نەکات، ئەوا لەبەرامبەر هێرش و پەلامارە ناجوامێرانەکانی دوژمن سەرداناخات و وەک مافێکی ڕەوا ئامادەی بەرگری لە گەل و نیشتمانەکەیەتی و لەو پێناوەشدا ئامادەی دانی نرخی گران، هەروەک چۆن لە ڕابردووشدا ئەم نرخە قورسانەی داوە.

لە خاڵێکی دیکەی بنەما گشتییەکانی سیاسەتی حیزبدا هاتووە:

*"حیزبی دێموکرات هەوڵ دەدا کە لەژێر هروژمی هەمەلایەنەی فەرهەنگی و زمانی و پەروەردەیی دەسەڵاتی شۆڤێنیسیتدا، فەرهەنگ و زمانی کوردی بپارێزێ و بە پێی توانا هەوڵ بۆ گەشەکردنیان بدا".

پڕئاشکرایە کە پرسی زمان و کلتوور بەشێوەی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ شوێندانەری هەیە لەسەر ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی خەڵک و بناغەی داهاتوو دادەنێت؛ لەسەر ئەم ئەساسەشە کە دەبینین دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان و لەسەرووی هەموان دەسەڵاتی ناوەندی لە ئێران بۆ پێکانی ئامانجەکانی خۆیان لەدژی گەلی کورد لە هەموو بارێکەوە تێدەکۆشن تاکوو کورد لە شوناسی ڕاستەقینەی خۆی دوور بخەنەوە و ئەگەر پێی بکرێ لەباری شوناسەوە پاکتاوی بکات. لەم ڕاستایەشدا بەردەوام لە ساڵانی ڕابردوودا هەوڵی داوە لە لایەکەوە فەرهەنگ و زمانی گەلانی ئێران و بەتایبەت گەلی کورد بکاتە دەسمایەی گاڵتەجاڕی خۆی و بە سووک سەیرکردن و باس کردنی لە کۆڕە گشتی و تایبەتییەکان تاکی کورد لەو ڕاستییە دوور بخاتەوە کە دەبێ شانازی بە کوردبوونییەوە بکات و هەستی متمانەبەخۆیی لە نێو تاکی کورددا لاواز بکات؛ لەلایەکی دیکەشەوە بە سەرف کردنی تێچووی سەرسووڕهێنەری ماددی و مەعنەوی هەوڵ بۆ ساخکردنەوە و زاڵ کردنی زمانی ئاخێوەرانی ناوەند بەسەر هەموو نەتەوەکانی ئێران دەدات تاکوو هەنگاو بە هەنگاو تاکەکانی کۆمەڵگای کوردستان لە شوناسی ڕاستەقینەیان دوور بخاتەوە.

لەم ڕاستایەدایە کە حیزبی دێموکرات ڕادەگەیەنێ پێویستە هەوڵ بۆ پاراستنی فەرهەنگ و زمانی کوردی بدرێت و هاوکات لەگەل گەشەپێدانی تێبکۆشین لەژێر هروژمی هەمەلایەنەی فەرهەنگی و زمانی و پەروەردەیی دەسەڵاتی شۆڤێنیسیتدا بیپارێزین.

هەر لەم چوارچێوەشدا و لە فەسڵی دووهەمی بەرنامەی حیزبی دێموکرات بۆ داهاتووی کوردستان باس لەوە دەکات کە زمانی کوردی، زمانی فەرمیی هەموو ئاستەکانی خوێندن و پێوەندییە ئیدارییەکانی هەرێمی کوردستان دەبێت.

لێرەدا بۆ ڕوونبوونەوەی زیاتری مژارەکە ئاماژەیەکی دەقاودەق دەکەین بە بەندەکانی "سیاسەتی فەرهەنگی و پەروەردە" لە بەرنامەی حیزب بۆ داهاتووی کوردستان:

١ـ لە هەرێمی کوردستاندا، سیستمی پەروەردەی نەتەوەیی هاوتەریب لەگەڵ پێوانەکانی پەروەردەی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و نرخ و بەها مێژوویی و نەتەوەییەکانی خەڵکی کوردستان، دادەمەزرێت.

٢ـ حکوومەتی هەرێمی کوردستان، سەرنجێکی تایبەتی دەداتە پێگەیاندن و پەروەردەکردنی منداڵان و لاوان و ئیمکاناتی پەروەردەیی و فێرکارییان بۆ دەڕەخسێنێ.

٣ـ هەموو منداڵانی کوردستان هەتا پازدە ساڵی دەبێ بخوێنن. حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری هەنگاو هەڵ دێنێتەوە. لە هەرێمی کوردستاندا دابینکردنی پێداویستییەکانی خوێندنی سەرەتایی لە ئەستۆی حکومەتی هەرێمی کوردستانە و خوێندن لە قۆناغەکانی دیکەدا بە خۆڕاییە. حکوومەتی هەرێمی کوردستان تێچووی خوێندنی منداڵانی چین و توێژە کەم داهاتەکان و منداڵانی شەهیدان، لە هەموو فێرگە پیشەییەکان و هونەرستانەکاندا دابین دەکاو خەرجی خوێندنی خوێندکارانی بلیمەت و هەڵکەوتووی کەم داهات و منداڵانی شەهیدان، لە زانکۆ و ئەنستیتۆ بەرزەکانیشدا وەئەستۆ دەگرێ.

٤ـ حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ بردنەسەرەوەی ئاستی گشتیی فەرهەنگیی خەڵك و دامەزراندنی ناوەندی فەرهەنگی و زانستی پێویست هەنگاو هەڵدێنێتەوە و بۆ کۆکردنەوە و پاراستنی کەلەپووری کورد، تێدەکۆشێ.

٥ -بایەخدان بە پەرەگرتنی زمان و ئەدەبیاتی کوردی و پشتیوانی لە نووسەران، هونەرمەندان، پسپۆڕان و زانایانی کورد، ڕێبازی هەمیشەیی سیاسەتی فەرهەنگیی حکوومەتی هەرێمی کوردستانە، هەروەها حکومەت پێویستە کە پاڵپشتی زانایانی ئایینیی نیشتمانپەروەر بێ.

٦ـ حکوومەتی هەرێمی کوردستان پێویستە هەوڵ بدا لە سیستمی پەروەردەییدا کولتووری پێکەوەهەڵکردن و یەکتر تەحەموولکردن جێگیر بکا و قوتابیان بە دوور لە کولتووری توندوتیژی و یەکترسڕینەوە، پەروەردە بکرێن.

لێرەدا وەک دواوتە و بۆ ئەنجامگیرییەک لەسەر ئەو باسەی پێشکەش کرا دەگەڕێینەوە بۆ سەرەتای وتارەکەمان کە بە پرسیاری "بۆچی حیزبی دێموکرات؟" دەستی پێکرد و وڵامێکی کورت و پوخت بەم پرسیارە دەدەینەوە؛ وەک باسمان کرد تاکی ئاوەزمەند بۆ هەڵبژاردنی ڕێڕەوێکی فکری هاوتەریب یان نیزیک لە بیرکردنەوەکانی خۆی، لە بەرنامە و ئایدیا گشتییەکانی ئەو ڕەوتە سیاسییە ورد دەبێتەوە و ئەمەشمان کردە بنەمایەک بۆ هۆکاری پێگەداربوونی حیزبی دێموکرات لە نێو کۆمەڵگاکەماندا؛ ئەوەیکە لەو ٣ خاڵەدا باس کرا و بەکورتی شرۆڤەی بۆ کرا دەرخەری چەند تایبەتمەندی گرینگن کە بەلای تاکەکانی کۆمەڵگای کوردستانەوە پێوانەیەکن بۆ هەڵبژاردنی ڕێبازی دێموکرات: دەروەست بوون، دوورنواڕی، واقعبینی بەرامبەر بە ڕووداوەکانی ڕۆژ و پراگماتیست بوون کە زێدەبێژی نییە ئەگەر بڵێین لە کەمتر حیزبێکی سیاسی لە ئاستی نەک تەنیا کوردستان بەڵکوو هەموو ڕۆژهەڵاتی ناڤیندا دەبیندرێ.

***حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لە هەموو ئاستەکان بەگشتی و لە پێوەندی لەگەڵ چارەسەری پرسی رەوای کورددا، باوەڕی بە مێتۆدی ئاشتی و دیالۆگی بنیاتنەر هەیە.**

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بۆ گەیشتن بە ئامانجە بەرزە مرۆیی و نەتەوەییەکانی لە هەموو شێوازەکانی خەباتی رەوا، بە مافی بەرگریشەوە، کە لەگەڵ بنەما فیکری و سیاسییەکانی حیزب و پێوانە نێونەتەوەییەکانی خەباتی رەوا دەگونجێن، کەڵک وەردەگرێ.

حیزبی دێموکرات هەوڵ دەدا کە لەژێر هروژمی هەمەلایەنەی فەرهەنگی و زمانی و پەروەردەیی دەسەڵاتی شۆڤێنیسیتدا، فەرهەنگ و زمانی کوردی بپارێزێ و بە پێی توانا هەوڵ بۆ گەشەکردنیان بدا.

دوورەدیمەنی خەباتی جەماوەریی کوردستان لە بڕگەی داهاتوویدا

کەیوان دروودی

خۆپیشاندانەکان و مانگرتنەکانی کوردستان لە ماوەی تەمەنی ڕێژیمی فاشیستی – ئیسلامی، بەر لەوەی داخوازتەوەرانە بن، سیاسی و نەتەوەیی بوونە، پێش لەوەی ڕوو و ڕواڵەتی ڕۆژانە و لیبراڵانەیان هەبێت، ڕەنگ و ڕووی ڕزگاریخوازانە و هێڵی نکۆڵیی ڕەوایی و داماڵینی شەرعییەتی دەسەڵاتی پێوە دیار بووە. مانگرتنەکانی بیست و دووی پووشپەڕ، ناڕەزایەتی بۆ ئێعدامی بەندکراوانی سیاسی و ڕێگری و پێشپێگرتنی خەڵکی سێڤیل لە کاروانی نیزامی هێرش بۆسەر کوردستان نموونەی سەلمێنەری ئەم ڕاستییەن بەڵام بە پلەی یەکەم جوغرافیای بەرتەسک و بە پلەی دووهەم و سێهەم، کەمینەبوونی گەلی کورد لە ژینگەی سیاسیی ئێران و بیری ڕاسیزمی – ئیسلامی دەسەڵاتداران، ئەو هەوڵانەیان لە گەیشتن بە ئامانجەکانی دوور خستەوە.

پرسیاری بنەڕەتی لێرەدا ئەوەیە کە لەم ڕۆژانە وا هەر جار و لە جمکێکی جوغرافیای ئێران، هەرچەند نایەکگرتوو و لەرزۆک بەڵام بەردەوام و نەپساوە بینەری خۆپیشاندان، مانگرتن و نافەرمانیی مەدەنین، تا چەندە وەکوو کورد لەم بڕگە زەمەنییە هەستیارەدا ئاگاداری چۆنیەتی خستنەڕوو و دەستەبەرکردنی ماف و ئامانجەکانی خۆمانین و تا چەندە ئامادەیی بەرەوپێشبردنی خەباتی خۆمان تێدا هەیە؟

لە ڕاستیدا ئەوەی کوردستان و گەلانی پەراوێزخراوی نێو ئێران لە ناوەند و ناوچەکانیتر جیا دەکاتەوە، جیاوازیی داخوازییەکان و جۆری پەیوەندیی کولتووری، مێژوویی و سیاسییە لەگەڵ ستراکچێری دەسەڵات. ئەم پرسە بە کردەوە لە ڕابردوودا ئەوەی سەلماندووە کە شەقڵێکی گەورە لە نێوان پەراوێز و ناوەندی جوغرافیای ئێران هەیە کە زەربەی لە گشتگیربوونی خەباتی گشتی بۆ تێپەڕین بەسەر ڕێژیمی ئیسلامی داوە.

هەر لەم دواییەدا عەرەبەکان خۆپیشاندانێکی گەورەیان لە ناوچەکانی خۆیان سەبارەت بە بێ ئاوی بەڕێوەبرد، بەڵام سەرەڕای هەبوونی هەمان کێشە لە شوێنەکانیتر، یەکگرتوویەک لە کات و شێوازی ناڕەزایەتی بەدی نەکرا. هەروەها مانگرتنی بانە و چەند شاری سنووریی کوردستان لە کۆتاییدا نەیتوانی دەنگە ناڕازییەکانیتر وەپاڵ خۆی بخات.

ئەم زانیارییە بنەماییانە ئەوەمان بۆ دەردەخات کە جۆرێک کەرتبوون لەم جۆرە خەباتە لە سەرتاسەری ئێراندا هەیە کە کۆنترۆڵ و خنکاندنی دەنگە ناڕازییەکانی بۆ دەسەڵات سانانتر کردووە.

خەسارەکانی ئەم جۆرە لێکدابڕاوییە چین؟

بۆ ڕوونکردنەوەی زیاتری مەبەستەکەمان پێویستە ئاماژە بە دوو کۆڵەکەی بەهێزی خەباتی جەماوەری و مەدەنی بکەین، یەکەم توانای گلێرکردنەوەی ئاپۆرەی خەڵک و بەشداری پێکردنی زۆرینە و لە ئاکامدا بەهێزبوون و ڕەوایی زیاتر بۆ خەڵک، دووهەم وەدەنگهێنان و وەرگرتنی پشتگیریی ناوخۆیی و دەرەکی بۆ بەرەوپێشبردنی بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی و لە بەرامبەردا پاشەکشەپێکردنی دەسەڵات.

بەپێی ئەم دوو ڕەهەندە، کەرتبوونی کۆمەڵایەتی زەربە لە هەردوو خاڵە بەهێزەکە دەدات، لەلایەکەوە ئاستی بەشداری و بەجەماوەری کردن کز دەکات و لەلایەکیترەوە لەبەر کەوتنە کەمایەتیی چالاکان و هەڵسووڕێنەران، هەم سەرکوتیان ئاسانتر دەکات و هەمیش ڕێگر دەبێت بۆ وەرگرتنی پشتگیریی بەربڵاو و یەکلایی دەرەکی.

بەڵام بۆ داهاتوو ئەم ڕەوشە وەک خۆی دەمێنێتەوە؟ شیمانەکان ئەوەمان بۆ دەردەخەن کە لە داهاتوودا بە لەبەرچاوگرتنی تێڕوانین و هەڵوێستی هێرشبەرانە و ئایدیۆلۆژیکی دەسەڵات سەبارەت بە کێشە و گرفتە نێودەوڵەتییەکانی و لە سەرەوەی هەموویان بەرامبەر بە ئامریکا، سیستمی حوکمڕانی بەرەورووی قەیرانی جیددیی ئابووری و دارایی دەبێتەوە و ئەمەش ڕاستەوخۆ لەسەر بژێوی خەڵک کاریگەریی دەبێت. بەدیوێکیتردا لە ئاکامی دروست بوونی گرێ کوێرەی پەیوەندیی دەرەکی لەلایەک و نەبوونی ئیرادە و پۆتانسییەل بۆ چارەسەری لە ناوخۆ، ئەگەری ئەوەیکە بەشێوازێکی گشتگیر بینەری تەقینەوەی ناڕەزایی کەڵەکەکراوی خەڵک بین، زۆرە. لەم حاڵەتەدایە کە کوردستانیش دەبێتە بەشێک لە هاوکێشەیەکی سەرانسەری کە تیایدا جەماوەر و دەسەڵات لە دوو بەرەی دژەیەک هەڵدەکەون و کەرتبوونەکانی پێشوو کە ئاماژەی پێکرا کاڵتر دەبێتەوە. ئەم حاڵەتە کە بەهێزترین شیمانەی هەنووکەیە بۆ داهاتووی نزیک، لە چەند لاوە دەتوانێ یارمەتیدەر بێت؛ یەک، دەسەڵات ناتوانێ لەژێر پرس و ناو و ناتۆرەی ئەمنی بەرەورووی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان ببێتەوە؛ دوو، کەڵەکەی هێز لەسەر کوردستان تا ڕادەیەک دەڕەوێتەوە؛ سێ، پێشمەرگە وەک هێزی هەمیشەیی خەڵکی کورد کە هێزی ڕزگاری و کارتی مێژوویی کوردستان بۆ پشتگیری و بەرگری لە کوردستانییانە، دێتە کایەوە.

کەوایە، بە بارتەقای بەرین بوونی ناڕەزایی دەشێت، کوردستانیش قازانج بکات. لێرەدایە کە کوردستان دەتوانێ لەلایەکەوە هەم وەک هێزی سیاسی و بەرگری و هەم وەک بزووتنەوەی مەدەنی و کۆمەڵایەتی، دوو ڕەهەندی سەرەکیی خەباتی نوێی پێکەوە نزیکتر و پێکهەڵپێکتر بکات.

به بارتەقای بەرین بوونی ناڕەزایی دەشێت، کوردستانیش قازانج بکات. لێرەدایە کە کوردستان دەتوانێ لەلایەکەوە هەم وەک هێزی سیاسی و بەرگری و هەم وەک بزووتنەوەی مەدەنی و کۆمەڵایەتی، دوو ڕەهەندی سەرەکیی خەباتی نوێی پێکەوە نزیکتر و پێکهەڵپێکتر بکات.

بەپێی ئەوەیکە هێزە سیاسییەکانی کوردستان بەشێکی دانەبڕاو و چالاکی سەحنەی سیاسیی ئەو ژینگەیەن و کوردستان تاقە شوێنێکی ئێرانە کە بەکردەوە لە چل ساڵی ڕابردوو لە خەبات دژی ملهۆڕیی دەسەڵات بەردەوام بووە، ئامادەیی زیاتری بۆ ڕێکخستن و جووڵاندنی شەقام هەیە. ئەمەش لەژێر ڕووناکایی ڕێڕەوی ئیستراتیژیکی شاخ و شار کە نوێنگەی کۆمەڵگەی مەدەنی و کۆمەڵگەی سیاسییە، ئیمکانی جێبەجێ کردنی هەیە. لەم حاڵەتەدا پێویستە ڕێکخراوە سیاسییەکان و هێزی پێشمەرگە زامنی هێزی بەرگریکارانەی خەڵک بن و وێڕای لەبەرچاوگرتنی زەمینەی فاشیزم بۆ ڕووخاندنی دیواری داڕماوی سیستمی سیاسی بەسەر کوردستان، ئەو وزە و هیوایە بە خەڵک ببەخشن کە بە بارتەقای بوونی مەیلی سەرکوتی کوردستانییان، هێزی بەرگری بوونی هەیە. کەوایە ئێمە دەبێ وەک خۆمان ئامادەیی ئەوەمان تێدا هەبێ کە وەک کاراکتەرێکی تایبەت کە خاوەن هەڕەشە و دەرفەتەکانی خۆمانین، لە چوارچێوەی گشتیی ناڕەزاییدا، کانسێپتێک دیاری بکەین کە هەم لە هەڕەشە تایبەتەکان بمانپارێزێ و هەم دەرفەتە گشتییەکانمان بۆ ڕابگرێ و بگوازێتەوە.

لێرەدا پێویستە بگوترێ کە ئەگەرچی گشتایەتیی ئەم لێکدانەوە لەسەر شیمانە کردن ڕاوەستاوە، بەڵام ئامادەیی پێشوەختە بۆ ئەم ئەگەرە هەم ئاوەزمەندانە و هەمیش پێویستە و ئەمەش لە ئیستراتیژیی هێزە سیاسییەکاندا ڕەنگی داوەتەوە و دەرکەوتووە کە کورد گەرەکی نییە ئەمجارە بە نیوەی هێزەوە بەرەو پیری گۆڕانگارییەکان بچێت. واتە هەم بیچمگرتنی کۆمەڵگەی مەدەنی لەلایەک و دەوڵەمەندتربوونی ئەزموون و توانای هێز و ڕێکخراوی سیاسی لەلایەکیتر هەر یەک و لە شوێنی خۆیان دەتوانن بۆ کوردستانێکی وشیار و بەهێز شوێندانەر بن، بەڵام لێکگرێدان و نزیککردنەوە و هاوئاراستە کردنیان لە ئێستادا دەتوانێ دەسکەوتی هەرە گەورەی بەدواوە هەبێ کە گرینگترینیان ئەوەیە کە کورد و کوردستان ئەمجارە وەکوو ئەوەی هەیە خۆی بنوێنێ و لە قەوارەیەکی تایبەتدا هەم تەزمینی مافەکانی خۆی بکات و هەم خۆی لە دەستێوەردانی ڕەوت و جەریاناتی سانترالیست و هێژمۆنیخواز بپارێزێ.

یەک، دەسەڵات ناتوانێ لەژێر پرس و ناو و ناتۆرەی ئەمنی بەرەورووی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان ببێتەوە؛ دوو، کەڵەکەی هێز لەسەر کوردستان تا ڕادەیەک دەڕەوێتەوە؛ سێ، پێشمەرگە وەک هێزی هەمیشەیی خەڵکی کورد کە هێزی ڕزگاری و کارتی مێژوویی کوردستان بۆ پشتگیری و بەرگری لە کوردستانییانە، دێتە کایەوە.

پێویستە سەرەڕای ئەم ئامادەکارییانە ئەوەمان لە بیر بێت کە کوردستان بە تەنیا ئاڵتێرناتیڤ نییە، بەڵام کەسیش بێ کورد ناتوانێ ئاڵتێرناتیڤ بێت. هەر بۆیە وەکوو کورد سەرەڕای زەرووڕەتی هاودەنگی لەگەڵ گەلانیتر و گواستنەوەی ئەم یەکگرتوویییە بۆ دەستەبەرکردنی قورسایی زیاتری سیاسی و ڕەوایی کۆمەڵایەتی، پێویستە قەوارەیەکی یەکپارچەی ناوخۆیی هەبێت کە هەر لە ئێستەوە لەو کەرتبوون و دابەشبوونە تاڵە مێژووییەی کە هەیبووە، پێشگیری بکات.

لە کۆتاییدا نابێ ئەوە لەبیر بکەین کە ئێمە بە شەقام و چیا و شاخ و شار بەشێکین لە هاوکێشە گشتییەکان و پێویستە هیچ دەرگایەک بۆ داهاتوو بەڕووی خۆماندا دانەخەین. ئێرانی داهاتوو ناتوانێ و زەمینەی ئەوەی نەماوە دەسەڵاتێکی داسەپاو و پاوانخوازی بەسەرەوە بێت و دابەشکاری لە هێز و دارایی بێئەملاوئەولایە. لەم دواییەدا دانپێدانان بە زەرووڕەتی دامەزراندنی دەسەڵاتێکی فرەچەشن و دێسانترال تەنانەت لەلای ڕەوت و جەریاناتی سیاسی بە ڕوونی و ڕاشکاوی باس دەکرێ و لە ئاستی بەدەنەی کۆمەڵایەتیش بە حوکمی پەرەگرتنی پەیوەندی و لێکنزیکبوونەوەی داخوازی و دڵەڕاوکێ سەرەتاییەکان لە داهاتوو ئەو تێڕوانینەی پێشوو لە کردەوە کارایی ئەوتۆی نامێنێت. هەر بۆیە بەربەستی سەرەکی ساختارێکە بە ناوی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی و گەلانی ئێرانیش بە کوردەوە هەستیان بەو بەربەستە سەرەکییە کردووە.

مامەڵەی ئاوەزمەندانە و بوونی پەیوەندی و هاوئاهەنگی بە مەرجێک زەبر بە یەکگرتووی نێوماڵی کورد نەدات دەتوانێ یارمەتیدەر بێت بۆ پێوانی ڕێگای ڕزگاریی یەکجاری لە داهاتوودا.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و پرسی نەتەوایەتی

تالب قەیسەری

لە پێش جەنگی جیهانی یەکەمەوە کورد بەهۆی سیاسەتی داگیرکەرانی کوردستانەوە پارچەپارچە و ناتەبا و وەک داردەستی دەوڵەتانی داگیرکەر زیاتر بەناوی ئومەی ئیسلامییەوە لەلایەن ئیمپراتۆری عوسمانییەوە بەکار دەهێنران، پاش شەڕی عالەمی یەکەم و دابەشبوونی ئیمپراتۆری عوسمانی کە تا ئەوکات خاکی کوردستان بەهۆی شەڕ و ململانێی وڵاتانی داگیرکەرەوە دواکەوتبوو، شەڕی عوسمانییەکان لەگەڵ ئەرمەنەکان زیانێکی قەرەبوونەکراوی لە گەلی کورد دا بەهۆی بەشدارییان لەم شەڕەدا. پاش شەڕی عالەمی یەکەم کوردستان بەهۆی ئەوەی ناوچەی ململانێی هێزە شەڕکەرەکان بوو ژێرخانی ئابووری بەتەواوی تێکچبوو و تا ئەوکات کوردستان لەژێر دەسەڵاتی شێخ و مەلا و سەرۆک عەشیرەکاندا بوو. پاش کۆتایی هاتنی شەڕی جیهانی یەکەم و دابەشبوونی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عوسمانی بەرەبەرە لەهەموو پارچەکانی کوردستان بزووتنەوەی رزگاریخوازی سەریهەڵدا، لە رۆژهەڵاتی کوردستان بەهاتنە سەرکاری رەزاشا لە شیمالی کوردستان سمکۆی شکاک راپەڕینێکی نەتەوەیی لەساڵی ۱۹۲۰ تا ۱۹۲۲ دەست پێکرد و توانی ناوچەیەکی زۆر بخاتە ژێر دەسەڵاتی خۆی کە بەرنامەیەکی کوردی کە داخوازەکانی جووڵانەوەی گەلی کوردی تێدا فورمولە کرابوو لە ورمێ بڵاو بکاتەوە و لە سەفەرێکیدا بۆ باشووری کوردستان سەردانی شێخ مەحمود دەکات تا پێکەوە هەوڵی رزگاری نەتەوەی کورد بدەن، لە باشووری کوردستانی ئێران لە ساڵی ۱۳۱۰ جافرخان و لە ساڵی ۱۳۰۳ تا ساڵی ۱۳۰۹حەمە رەشیدخانی بانە و لە مەریوانیش مەحمودخانی کانی‌سانان لە ساڵی ۱۳۰۵ و لە مەهابادیش مەلاخەلیل سەرۆکی مەنگوڕەکان لە ساڵی ۱۳۰۷ تا ۱۳۰۸ و لە ناوچەی سوێسنایەتی سەردەشتیش راپەڕینێک بە سەرکردایەتی ئەمەرپاشا و لە ساڵی ۱۳۰۹ عەشیرەتی جەلالی بە سەرۆکایەتی بیرهو راپەڕینێکیان دەسپێکرد کە سەرەنجام بەهۆی بەهێزبوونی رێژیمی پاشایەتی و نەبوونی یەکگرتوویی کورد هەموو راپەڕینەکانی کوردستان و گەلە زوڵملێکراوەکانی ئێران سەرکوت کران، زۆرداری نەتەوەیی لە دەورانی حکومەتی بیست ساڵەی رەزاشادا گەیشتە لوتکە و شۆڤینیزمی ئێرانی بوو بە سیاسەتی فەرمی رێژیمی پەهلەوی وگەلانی غەیرە فارس خرانە ژێر توندوتیژترین ستەمی نەتەوەیی و هەموو هەوڵێکی رێژیمی پەهلەوی ئاسمیلەکردنی گەلانی ئێران و شێواندنی مێژووی کۆن و نوێی گەلانی ئێران بوو.

پاش بیست ساڵ رێژیمی رەزاشا رووخا و خەڵکی ئێران تا رادەیەک رووی ئازادییان بەخۆیانەوە بینی، لەم هەلومەرجەدا کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد کە رێکخراوێکی بەهێزی سیاسی نهێنیی کوردی بوو لەساڵی ۱۳۲۱ لەمەهاباد پێکهات کە ئامانجی رزگاری گەلی کورد بوو، لە بەرنامەی کۆمەڵەی ژیانەوەی کورددا هەرکەس دەبوو بە ئەندام دەبوایە سوێندی خواردبا خیانەت بە گەلی کورد نەکا و بۆ رزگاری نەتەوەی کورد تێبکۆشێ و هەموو کوردێک بە ژن و پیاوەوە بە خوشک و برای خۆی بزانێ، بەسەرنجدان بەوەی ژێکاف رێکخراوێکی نهێنی و داخراو بوو، بۆیە نەیتوانی کۆمەڵانی بەرینی خەڵکی کوردستان بۆ لای خۆی رابکێشێ، بۆیە هەست دەکرا کە رێکخراوێکی یەکگرتوو، دێموکرات و کراوە بۆ کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لەگەڵ بەرنامەیەکی روون و رێکوپێک پێک بێ؛ ئەوەبوو پێویستیی دامەزراندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو بە ئەمری واقیع و لە ۲٥ی گەلاوێژی ۱۳۲٤دا لەشاری مەهاباد دامەزرا و بەرنامەی خۆی بڵاو کردەوە کە بەرنامەیەکی مۆدێرن و ئەمرۆیی و داکۆکیکاری مافی نەتەوایەتیی گەلی بەشمەینەتی کورد بوو.

تا ئەوکات لەهەموو مێژووی نەتەوەی کورددا حیزبێکی ئەوتۆ پێشکەوتوو بە بەرنامەیەکی روونەوە پێکنەهاتبوو، بۆیە هەر لەسەرەتاوە حیزبی دێموکرات توانی پشتیوانی زۆربەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بۆخۆی مسۆگەر بکات.

پاش ماوەیەکی کەم لە دامەزراندنی حیزبی دێموکرات بەهۆی ئەو دەرەتانەی لەناوچەکەدا بەهۆی کۆتایی هاتنی شەڕی دووهەمی جیهانی بۆ کورد رەخسا حیزبی دێموکراتی کوردستان توانی لە ۲ی رێبەندانی ۱۳۲٤دا کۆماری کوردستان رابگەیەنێ. بەحوکمی ئەوەی دامەزرێنەری کۆماری کوردستان حیزبی دێموکرات و ئەندامانی ئەو حیزبە بوون، بۆیە بەپێویستی دەزانم ئاوڕێکی کورت لە بەرنامە و کاری کۆماری کوردستان بدەمەوە.

دامەزراندنی کۆماری کوردستان و گرنگی پرسی نەتەوایەتی و سەربەخۆیی سیاسی بۆ کورد و حیزبی دێموکرات:

بەحوکمی ئەوەی شۆڕەوی لە ناوچەی نفوزی کۆماری کوردستان و ئازەربایجان نزیک و تارادەیەکیش پێوەندی لەگەڵ کۆماری کوردستان و فرقەی ئازەربایجان هەبووە ویستی کۆماری کوردستان لەژێر رێنوێنی حکومەتی ئازەربایجاندا کار بکات، بەڵام پرسی سەربەخۆییخوازی و گەڕانەوەی کەرامەت بۆ تاکی کورد وای کرد پێشەوا قازی محەمەد لە وڵامی پیشەوەریدا کە بۆچی کوردستان سەربەخۆیی راگەیاندووە لەکاتێکدا ئازەربایجان خودموختاری راگەیاندووە، قازی محەمەد پێی دەڵێ ئێمە پێشتر لەم بارەیەوە لەگەڵ یرماکۆف کە یەکێک لە ئەفسەرانی سیاسی شۆڕەوی لە تەورێز بووە قسەمان کردووە و تەنانەت ئەو خۆی لەدوورەوە بەشداری جێژنی راگەیاندنی سەربەخۆیی کوردستان بووە. قازی محەمەد و حیزبی دێموکرات بۆ پاراستنی شکۆی کورد و بیری نەتەوەیی هەوڵی دا لە رێگای (باقرۆف)ەوە چەکوچۆڵ و کەرەستەی چاپ و پەخشی کتێب و رۆژنامە و گۆڤار وەربگرێ و تەنانەت بۆرسییەشی بۆ پەروەردەکردنی خوێندکارانی کورد لە زانستگەی نزامی باکو دەستەبەر کرد. بیری نەتەوەیی و پاراستنی شوناسی کورد ببووە یەکێک لە ئەرکە سەرەکییەکانی حیزبی دێموکرات وکۆماری کوردستان و لە بەرنامەی خۆیدا زمانی کوردی وەک زمانی فەرمی گونجاند و وەرگرتنی کارمەند بۆ فەرمانگە حکوومییەکان لە نێوان دانیشتوانی ناوچە کوردستانییەکان و برەودان بە باشترکردنی وەزعی ئابووری و کۆمەڵایەتی لە رێگەی رێفۆرمی کشتوکاڵی و برەودان بە کەرتی تەندروستی و فێرکردن بوو بە ئەرکە هەرە گرنگەکانی کۆمار و حیزبی دێموکرات، ئەم خاڵانەی خوارەوە لە بەرنامەی حیزبی دێموکرات و کۆماری کوردستاندا بەروونی بەرچاو دەکەوتن کە پێداگری لە مافە نەتەوەییەکانی گەلی کورد بوون: دەبێ کورد لە نێوخۆی ئێراندا بۆ هەڵسوڕاندنی کاروباری ناوچەیی خۆی سەربەخۆ و ئازاد بێ و لە سنووری دەوڵەتی ئێراندا خودموختاری خۆی وەدەست بێنێ، لەسەر بناغەی یاسای بنەڕەتی، ئەنجوومەنی ویلایەتی کوردستان بەزوویی هەڵبژێردرێ و بەهەموو کاروباری کۆمەڵاتی و دەوڵەتی رابگا و چاوەدێرییان بەسەردا بکا، کاربەدەستانی دەوڵەتی ئەبێ لە خەڵکی ناوچە کوردنشینەکان بن، پەرەپێدانی کەرتی کشتوکاڵ و پەرەپێدانی کەرتی لەشساغی و باشترکردنی ژیانی ئابووری نەتەوەی کورد و سوودوەرگرتن لە سەرچاوە سرووشتی و کانگاییەکانی کوردستان، حیزب داوا دەکات هەموو گەلانی ئێران هەلی تێکۆشانی ئازادیان بدرێتێ بۆ بەختەوەری و پێشخستنی نیشتمانی خۆیان، مافی خوێندن بە زمانی زگماکی خۆی هەبێ و تەواوی کاروباری فەرمانگەکانی حکومی لەکوردستان بەکوردی بەڕێوە بچێ و زۆر خاڵی دیکە کە رەنگە لێرەدا مەجالی باسکردنی هەمووی نەبێ.

حیزبی دێموکرات بڕوای وابووە کە بە دابینکردنی خودموختاری لە ئێراندا نەتەوەی کورد دەتوانێ بەبەشێکی زۆر لەمافەکانی بگات، کەوابوو نێوەڕۆکی داخوازەکانی دانانی مافی چارەنووسە، بەڵام لە شکڵی خودموختاریدا. حیزبی دێموکرات بۆیە پێداگری لەسەر زمانی دایکی کردووە و دەیکات چونکو زمان نیشانەی هەرە گرنگ و هەرە ئەساسیی فەرهەنگی هەر نەتەوەیەکە و بەفەرمی ناسینی زمانی کوردی رێگا خۆش دەکا بۆئەوەی هەم گەلی کورد بە مافی رەوای خۆی بگا و منداڵانی کورد بەزمانی دایکیی خۆیان بخوێنن، هەم بۆ پەرەپێدانی فەرهەنگی نەتەوەییش هەلومەرجێکی لەبار پێک بێ. دیاریکردنی پێوەندی نێوان کوردستانی خودموختار و حکومەتی ناوەندی بەتایبەتی دیاریکردنی سەلاحییەتەکانیان بۆ بەڕێوەبردنی خودموختاری زۆر گرنگە کە حیزبی دێموکرات زۆر لێزانانە کەڵکی لەوە وەرگرتووە کە لە یاسای بنەڕەتی وڵاتدا ئەسڵی ئەنجومەنی ئەیالەتی و ویلایەتی هاتبوو، بەڵام لە سەردەمی مەشروتەوە تا ئەوکات و ئێستاش لە هیچ شوێنێکی ئێران جێبەجێ نەکراوە. ئەوەیکە هەرچی بەرپرسی باڵا و کاربەدەستی گرنگە لە مەرکەزەوە دێن و بەهۆی ئەوانەوە دەوڵەتی مەرکەزی دەسەڵاتی خۆی بەسەر کوردستاندا دەسەپێنێ، ئەوە کە کاربەدەستان ئەبێ کورد بن خۆی دیسان شێوەیەکە لەم راستییە کە مافی چارەنووسی گەلی کورد بەدەست خۆیەوە بێ و خەڵکی کوردستان هەست بەوە بکات کە لە وڵاتی خۆیدا بێگانە نییە، بەڵکوو دەسەڵاتی خۆی بەدەست خۆیەتی.

لە بەندێکی دیکە لە بەرنامەی حیزبدا ئەنترناسیۆنالیزمی حیزبی دێموکرات بەرچاو دەکەوێ، کە حیزبی دێموکرات داوای مافی خۆی دەکا بەو مانایە نییە کە مافی نەتەوەکانی دیکە ژێرپێ بنێ بەڵکوو مافی گەلانی دیکە وەک ئازەری، ئاسوری، ئەرمەن و هتد بە مافی رەوا دەزانێ و داوای دۆستایەتی و برایەتی نێوان ئەم گەلانە دەکا. لەلایەکی دیکەوە وەدەستهێنانی خودموختاری بێ لەنێوبردنی هەژاری و کوێرەوەری و

درێژە لە لاپەڕەی ۷

درێژەی لاپەڕەی٦

بێ پەرەپێدانی ئابووری، فەرهەنگی و لەشساغی، باشترکردنی ژیانی خەڵک دەبێتە داخوازێکی بێ نێوەرۆک، بۆیە حیزبی دێموکرات دەیهەوێ لە هەموو ئیمکانات و سامانەکانی ژێرزەوی و بانزەوی کەڵک وەرگرێ تا ئابووری و فەرهەنگ و لەشساغی لەکوردستان بەرەوپێش بەرێ. بەداخەوە کۆماری کوردستان کە حیزبی دێموکرات دامەزرێنەری دەبێ پاش یازدە مانگ بە هەندێ هۆکاری ناوخۆیی و دەرەکی هەرەس دێنێ و قازی محەممەد و بەشێک لە بەرێوەبەرانی کۆمار لەسێدارە دەدرێن و بەشێکیشیان دەستبەسەر دەکرێن و حیزبی دێموکرات بەشێوەیەک لە شێوەکان لێکهەڵدەوەشێتەوە چونکو هەموو ئەندامەکانی پرش و بڵاو ببونەوە.

لەساڵی ١٣٣٢ بەدواوە حیزبی دێموکرات توانی ڕێکخستنەکانی خۆی زیندوو بکاتەوە و لە مەهاباد و سنە بەیاننامەی فەرمی بە زمانی کوردی لەلایەن حیزبی دێموکراتەوە بڵاو بویەوە و نفوزی حیزبی دێموکرات لە شارەکان تێپەڕی و بەرەبەرە لەگوندەکانی کوردستان ڕێکخراوەکانی بووژانەوە؛ حیزبی دێموکرات توانی لەو ساڵەدا نفوزی خۆی زیاد بکا و ڕێکخراوەکانی دیسان زیندوو کاتەوە و توانی دانیشتوانی مەهاباد و دەوروبەری بەدژی ڕاوان و زیندانیکردنی خەڵک هان بدا و یەکگرتوویان بکا، لە تارانیش توانی هەرایەکی سیاسی زۆر بەرین دژی کار و کردەوەی ئەرتەش و ژاندارم لەکوردستان ساز بکا.

لە سەرەتای ١٣٣٢ تا ٢٨ی گەلاوێژ ڕێکخراوەکانی حیزبی دێموکرات نەک هەر لە ناوچەی مەهاباد بەڵکوو لە شیمالی کوردستان و ناوچەی شنۆ و نەغەدە و بۆکان و بانە و سەردەشت و سنەش بووژانەوە و بە سەدان و هەزاران کەس لە هەلومەرجی نیوەنهێنی و نیوەئاشکرای ئەوکاتەدا هاتبوونە نێو ڕیزی حیزبی دێموکراتەوە. هەوڵەکانی حیزبی دێموکرات بۆ ئەوەی هەموو جنوبی کوردستانیش بهێنێتە ژێر سەرپۆشی تەشکیلاتی حیزبی دێموکرات دەستی پێکرد، بۆ ئەم مەبەستەش لە ساڵی ١٣٣٢دا کۆمیتەیەکی شەش کەسی لە مەهاباد پێکهات هەرچەند ناوی کۆمیتەی مەهاباد بوو، بەڵام بەکردەوە هەموو حیزبی دێموکراتی کوردستانی هەڵدەسوڕاند و بەرپرسی ئەو کۆمیتەیە لە بانەمەڕی ١٣٣٢ەوە دوکتور قاسملوو بوو، ئەو کۆمیتەیە ڕۆڵێکی سەرەکی لە وشیارکردنەوەی بیری نەتەوەیی لەنێو خەڵکدا گێڕا و توانی بناغەی ڕێکخراوێکی پتەو لەکوردستان دابمەزرێنێ و کاریشی بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕی حیزبی دێموکرات و وشیارکردنەوەی خەڵکی کوردستان بوو و زەمینەی بۆ بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی کوردستان ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکرات خۆش کرد کە یەکەم ژمارەی پاش ٢٨ی گەلاوێژ دەرچوو.

لە شارەکان و تەنانەت لەگوندەکانی کوردستانیش شانەکانی حیزبی دروست بوون و کۆمیتەی جوتیاران دامەزرا کە لەماوەی چەند مانگێکدا بەخێرایی پەرەی گرت و جوتیارانی کوردستانی بۆ لای حیزب ڕاکێشا، هەروەها بۆ یەکەم جار چەندین کلاسی کادری سیاسی بۆ پەروەردەکردنی کادرەکان پێکهات کە ئاکامی کارەکانیان زۆر بەسود بوو.

لەدوای ڕێککەوتننامەی یازدەی ئاداری ١٩٧٠ لەنێوان شۆڕشی کورد لە باشوور بە ڕێبەرایەتی خوالێخۆشبوو مستەفا بارزانی و ڕێژیمی بەعسی عێراق، دوکتور قاسملوو دەگەڕێتەوە عێراق و پاش ئەوەی لەگەڵ هاوڕێیانی حیزبیدا یەکدەگرنەوە لە بەهاری ١٣٤٩ی هەتاویدا پێوەندی لەگەڵ حیزبی بەعسی عێراقدا دادەمەزرێنن، دوکتور قاسملوو بۆ بووژانەوەی حیزبی دێموکرات کە تا ئەوکات بەهەندێ هۆکار کێشە و ئاریشەی زۆر لەبەردەم تێکۆشانیان هاتبووە ئاراوە، هەوڵیدا ڕەشنووسێک بنووسێ کە وەک پێوەندی نێوان حیزبی دێموکرات و ڕێژیمی بەعس چووە سەر کاغەز کە پێویستە بۆ بەرچاوروونی خوێنەری ئەم بابەتە ئیشارە بە ناوەڕۆکی ئەو ڕەشنووسە بدەم تا زیاتر نەتەوەیی بوونی حیزبی دێموکرات و خەمخۆری حیزبی دێموکرات لەسەر پرسی نەتەوەیی بۆ خوێنەر روون ببێتەوە:

یەکەم: هەردوو حیزب خەبات دژی ئەمپریالیست دەکەن(هەڵبەت ئەوکات حیزبی دێموکرات دروشمی دژایەتی ئەمپریالیزمی هەڵگرتبوو)، دووهەم: حیزبی دێموکرات بۆ خودموختاری تێدەکۆشێ و حیزبی بەعسیش خودموختاری بۆ کوردستانی باشوور بەفەرمی ناسیوە، سێهەم: هەر دوو خۆیان بەدۆستی وڵاتانی سوسیالیستی دەزانن، چوارەم: حیزبی دێموکرات هەم دۆستی حیزبی بەعسی سوسیالیستی عەرەبە و هەم دۆستی پارتی دێموکراتی کوردستانە، حیزب خوشحاڵە کە ئەو دوو دۆستەی ئێستا پێکەوە دۆست و هاوپەیمانن، بەڵام ئەگەر خوای نەکەردە ڕۆژێک ئەم دوو دۆستەمان نێوانیان تێک بچێ حیزبی دێموکرات دۆستایەتی هیچکامیان بۆ ئەوی دیکە وەلانانێ و بە قازانجی یەکێکیان دژی ئەوی دیکە هەڵوێست ناکرێ.

هەر ئەو بناغە پتەو و دروستەی دامەزراندنی پێوەندی لەگەڵ حیزبی بەعس و دەوڵەتی عێراق بوو کە زۆرجار ڕێبەرایەتی حیزبی دێموکراتی لە گرتنی هەڵوێستی نادروست لە بەرامبەر بزووتنەوەی کوردی عێراقدا پاراستووە و هەمیشە لای خۆمان و نەتەوەکەمان سەربەرزین بەو هەڵوێستە نەتەوەییانەمان لە پێوەندی لەگەڵ دەوڵەتی عێراقدا کارێکمان بەدژی برا کوردەکانمان نەکردووە.

لە ساڵی ١٩٧٤دا پێوەندییەکی بەهێز لە نێوان حیزبی دێموکراتی کوردستان و حکومەتی بەعسی عێراق لەلایەک و پارتی دێموکراتی کوردستان و حکومەتی ئێران لەلایەکی دیکەوە دەبینرێت، لەم کاتەدا دوژمنایەتی پارتی دێموکراتی کوردستان و ڕێژیمی بەعس دەگاتە ئەوپەڕی خۆی، هەربۆیە ڕێبەرایەتی حیزبی دێموکرات ناچار دەبن بڕیار بدەن، ڕێژیمی بەعس گوشار دەخاتە سەر حیزبی دێموکرات کە لە ڕۆژنامەی کوردستان ئۆرگانی کۆمیتە ناوەندی حیزبدا دژی بارزانی هەڵوێست بگرێ و بارزانی مەحکوم بکا، بەڵام بیری نەتەوەیی و هەڵوێستی نیشتمانی حیزبی دێموکرات وادەکا کە حیزبی دێموکرات نەچێتە ژێرباری ئەم کارەوە، هەربۆیە ڕێژیمی بەعس هەموو یارمەتییەک لە حیزب دەبڕێ و ناچاریان دەکا کە عێراق بەجێ بهێڵن، دیسان حیزبی دێموکرات باجی نیشتمانپەروەری خۆی دەدا و عێراق بەجێ دەهێڵن.

حیزبی دێموکرات خاوەن شکۆیەکی مێژوویی و سەروەرییەکی مەزنە، تەنیا حیزبێکی سیاسی کوردی بووە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا لە پێڕەوی نێوخۆ و پڕۆگرام و کاروچالاکیی خۆیدا لەهەموو قۆناغەکاندا ئامانجی بەدەستهێنانی خەون و خولیاکانی گەلی کورد و هەڵکردنی ئالای کوردستان و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستان بووە، ڕەنگە وەک تاکتیک و بە پێی بارودۆخ هەندێ دروشمی هەڵبژاردبێت، بەڵام ئامانجی سەرەکیی دابینکردنی مافی نەتەوەیی و دێموکراتیکی خەڵکی کوردستان بووە وەک شەهید قاسملوو دەیفەرموو ئەگەر ڕۆژێک هەموو گەلی کورد لەهەموو بەشەکانی کوردستان بیانهەوێ پێکەوە دەوڵەتێکی یەکگرتوویان هەبێ ئەوە جیاییخوازی نییە بەڵکوو یەکگرتنەوەی گەلێکی دابەشکراو و پارچەپارچەکراوە.

حیزبی دێموکرات خاوەن شکۆیەکی مێژوویی و سەروەرییەکی مەزنە، تەنیا حیزبێکی سیاسی کوردی بووە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا لە پێڕەوی نێوخۆ و پڕۆگرام و کاروچالاکیی خۆیدا لەهەموو قۆناغەکاندا ئامانجی بەدەستهێنانی خەون و خولیاکانی گەلی کورد و هەڵکردنی ئالای کوردستان و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستان بووە.

لەم ڕوانگەوە حیزبی دێموکرات هەوڵی داوە جەماوەری خەڵکی کوردستان بەگشتی و هاوبیرانی بەتایبەتی لەگەڵ ئامانجی سەرەکی خۆی واتە لابردنی ستەمی نەتەوایەتی ئاشنا بکات و ئەم بیروباوەڕەی دوور لە ڕەگەزپەرەستی و دەمارگیری و توندڕەوی بەباوەڕ بە بەها ئەخلاقییەکان و بەها مرۆڤایەتییەکان بە هەموو کەس ئاشنا بکات، حیزبی دێموکرات باوەڕی قوڵی بە ئازادی تاک، بەدیهێنانی ئیرادەی جەماوەر، یەکسانی و دادپەروەری، سیستمی دێموکراسی و ڕێزگرتن لە فکری بەرانبەر و قبوڵکردنی ژیانی برایەتی هەبووە و لەو پێناوەشدا بەوپەڕی تواناوە تێکۆشاوە. فکر و خەبات و ئامانجی نەتەوەیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران تەنیا خۆی لە فکر و خەبات و ئامانجی مرۆڤایەتی و مرۆڤپەروەری و فکری پێشکەوتنخوازانەی سەردەمدا ئەبینێتەوە. حیزبی دێموکرات بیری نەتەوایەتی خۆی لە بازنەیەکی پان و بەرینی پۆزەتیڤی هاوچەرخی مرۆڤتەوەرانەدا سەلماندووە و وەک ئەسڵێک چەسپاندوویەتی، ئەم سەروەرییە نەتەنیا لای هاوبیرانی وەک شانازییەک لێی دەڕوانن، بەڵکوو بۆ کورد و هەموو ئەو مرۆڤە بەویژدانە غەیرە کوردانەش جێگای سەربڵندی بووە.

وەک تایبەتمەندیی دیاری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پێویستە ئەم خاڵانەی خوارەوەش بزانین کە لە ستراتیژی حیزبدا ڕەنگی داوەتەوە: یەکەم، کوردستان و پرسی کورد و بەرژەوەندیی گەلی کورد، هەر لەم پێوەندییەدا لە هەموو دانیشتنێکی شەهید دوکتور قاسملوو لە دەرەوەی وڵاتدا لەگەڵ سیاسەتمەداران و نووسەران و ڕۆژنامەوانانی بیانی خاڵێک کە زۆر بەزەقی بەدیار دەکەوت شێوازی ئاخاوتنی دوکتور قاسملوو بووە کە قەت وا قسەی نەکردووە کە تەنیا مەسەلەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان باس بکات بەڵکوو هەوڵی داوە دۆزی کورد و کێشەی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستان بێنێتە بەرباس چونکوو باوەڕی وابووە چارەسەری کێشەی کورد لە هەرکام لەبەشەکانی کوردستان بەشێکە لە چارەسەری کێشەی کورد بەگشتی و سەرکەوتنی دۆزی کوردی لە هەر پارچەیەک بەسەرکەوتنی هەموو کورد زانیوە و ئەمەش بووەتە پرەنسیپ و ئەسڵێک لە حیزبی دێموکراتدا.

ماوەیەکی زۆر نییە هەر ساڵی پار بوو لە ڕیفراندۆمی سەربەخۆیی کوردستان لە ساڵی ٢٠١٧دا حیزبی دێموکرات بەهەست بەبەرپرسیارەتی مێژوویی و نەتەوەیی خۆی لە ڕاگەیەندراوێکدا داوای لە جەماوەری خەڵکی کوردستانی ڕۆژهەڵات و خوشک و برایانمان لە باشووری کوردستان کرد کە بەهەر شێوەیەک بۆیان دەکرێ پشتیوانی لە پرۆسەی ڕیفراندۆم بکەن، تەنانەت شەخسی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات بەڕێز مستەفا هیجری لە کەرنەڤاڵی پشتیوانی لە ڕیفراندۆمی سەربەخۆیی کوردستان لە ناوەندی سێی کوردستان وتارێکی پێشکەش کرد و داوای لەکۆمەڵانی خەڵکی کوردستان کرد بەهەر شێوەیەک بۆیان ئەکرێ ببنە پشتیوانێکی بەهێزی ئەم پڕۆسەیە.

حیزبی دێموکرات بەردەوام لە نێوان ئایدیالیزم و ڕیالیزمدا، لە نێوان خاڵی سفر و سەددا، لە نێوان باش و باشتر و باشتریندا، لە نێوان خراپ و خراپتر و خراپتریندا بە لەبەرچاوگرتنی گۆڕانکارییەکانی ناوخۆ و تەنانەت ناوچەکەش یان ئەگەرەکانی ڕوودانی هەر گۆڕانێک هەڵوێستی شیاو و پراگماتیستانەی هەبووە، ئەمەش ئەزموون و شارەزایی و بەرچاوروونی دەوێت، لە نێوان دونیای پڕفرتوفێڵ و بەرژەوەندیخوازیی داگیرکەراندا هەمیشە بە چاوکراوەییەوە سیاسەتی کردووە کە چۆن زیانی بچووک بکەین بۆ ئەوەی زیانی گەورە نەکەین یان قازانجێکی بچووک قبووڵ نەکەین بۆ ئەوەی قازانجێکی درێژخایەن لەکیس خۆمان نەدەین، ئەم خاڵە لە زۆر بڕگەی زەمەنیدا لە سیاسەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێراندا ڕەنگی داوەتەوە، بەتایبەتی ئەو بەشەی ئەگەڕێتەوە سەر سیاسەتی نەتەوەیی ئەم حیزبە کە زۆرجار بۆ پاراستنی سەبەخۆیی سیاسی و بەرژەوەندیی گەلی کورد زەربەی زۆری خواردووە، بەڵام سەرەڕای ئاگاداری لە بەرەنجامەکان هەر حازر نەبووە خیانەتێکی نەتەوەیی بکات کە دوارۆژ بەزیانی بشکێتەوە.

دووهەم، حیزبی دێموکرات بۆ بە ئاکام گەیاندنی پرسی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان کرانەوە و فرەئاراستەیی پێڕەو کردووە و بەقەولی کوردی هەموو هێلکەکانی نەخستۆتە سەبەتەیەکەوە و لە دیپلۆماسییەتی دەرەوەی خۆیدا زۆر سەرکەوتووانە هەنگاوی هەڵێناوە و لەم ڕوانگەشەوە دۆستایەتی و بەرژەوەندیی هاوبەشی لەبەرچاو گرتووە و بەهیچ کلۆجێک لەسەر حیسابی گەلی کورد و دۆزەکەی لەگەڵ هیچ لایەنێکدا هاوپەیمانی و دۆستایەتی نەکردووە.

دوکتور قاسملوو وەک کەسی یەکەمی حیزبی دێموکرات وەک سامپڵێک لەو پێوەندییە بەرفراوانەی دەرەوەی خۆیدا بەردەوام هەوڵی دەدا دۆست بۆ دۆزی ڕەوای کورد ببینێتەوە و بەردەوامی بەو دۆستایەتییە دەدا و لەگەڵ زۆربەی پارتەکانی ئەورووپاییدا وەک ئەنترناسیۆنالیست سوسیالیت، پارتە لیبراڵ، پارتە سەوز و چەپ و ڕاستەکانی ئەورووپا پێوەندی دروست دەکرد بۆ ئەوەی ببنە دۆست و لایەنگر و پشتیوانی لە دۆزی ڕەوای کورد بکەن، ئێستا لە سیاسەتی دەرەوەدا چەمکێک هاتۆتە ئاراوە بەناوی چەمکی نێتۆرک کە زیاتر ئەمریکییەکان بۆ خۆیان بەکاری دێنن، ئەویش سەرکردایەتی نێتۆرکە، بەو مانا کە هەر کەس و لایەن و وڵاتێک بتوانێ زیاتر بازنەی نێتۆرکی خۆی فراوانتر بکات زیاتر دەتوانێ دۆست و هاوپەیمان بۆ خۆی و لەبەرژەوەندیی گەلەکەی پەیدا بکات کە دوکتور قاسملوو وەک سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ئەوکات ئەم چەمکەی بەکردەوە بەکار هێناوە بۆ سەرخستنی پرسی نەتەوەکەی.

سێهەم، حیزبی دێموکرات هەمیشە بێلایەنی و پاراستنی هاوسەنگی کردۆتە سیاسەتی نەگۆڕی خۆی، بۆ نموونە قەت هەوڵی نەداوە دوژمنایەتی و ناکۆکی نێوان حیزبەکانی بەشەکانی دیکەی کوردستان بە قازانجی خۆی بقۆزێتەوە یان دوژمنایەتی لەگەڵ وڵاتێکی نەیاری کوردانی قەت لە بەرژەوەندیی خۆی نەگواستۆتەوە و هەوڵی نەداوە دەستێوەردان لەکاروباری پارچەکانی دیکەی کوردستاندا بکات کە زیانی نەتەوەیی لێبکەوێتەوە یان ئاکامەکەی شەڕ و ئاژاوەی لایەنەکان بێ. حیزبی دێموکرات هەمیشە هەوڵیداوە خوێندنەوەیەکی دروستی بۆ ڕووداوەکان هەبێ و هەرگیز خۆی نەداوەتە دەست قەزا و قەدەر و هەمیشە لەکاتی پێویستدا و پێش ڕوودانی هەر ڕووداوێک بە خوێندنەوەی دروست بۆ ڕووداوەکان سیاسەتی گونجاوی هەڵبژاردووە، نمونەی ئەمە کە سێ ساڵ پێش واتە لە بەهاری ١٣٩٥دا گرێدانی خەباتی شاخ و شاری بەناوی ڕاسان کردە بەرنامەی حیزب و بەپراکتیک بردیە بواری جێبەجێ کردنەوە و حیزبی لە قۆناخێکی بیست ساڵە دەرهێنا و بردیە قۆناخێکی دیکەوە. وتەیەکی شەهید دوکتور قاسملوو هەیە بۆئەوە ئەبێ بەئاوی زێڕ بنووسرێ ئەویش: دوکتور قاسملوو ئەڵێ مەسەلەیەکی زۆر گرنگ هەیە کە بۆ دوارۆژی گەلی کورد گرنگییەکی تایبەتی هەیە، ئەویش دیاریکردنی هێز یان عامیلی ئەسڵی ڕزگاری کوردستانە کە حیزبێکی شۆڕشگێڕ ئەبێ پشت ئەستور بە کۆمەڵانی خەڵکی خۆی بێ، بەهێزی مادی و مەعنەوی وڵاتەکەی بێ، نەک چاوەڕوانی وڵاتێکی دیکە بێ کە بێ ڕزگاری بکا، هەروەها دەیفەرموو هەر جووڵانەوەیەکی شۆڕشگێڕانە بکەوێتە سەرباری ئەوە کە سیاسەتی دیفاعی بەخۆیەوە بگرێ، بەدەستی خۆی گۆڕی خۆی هەڵدەقەنێ، جووڵانەوەی شۆڕشگێڕانە دەبێ هێرش بکا، دەبێ هەموو وەختێک هەلومەرجی ئەوتۆ بخوڵقێنێ کە تووشی مەندی و ڕاوەستان نەبێ، لە لێکدانەوەی مێژوویی زۆر نەتەوە هەروەک نەتەوەی کوردیش دەردەکەوێ کە هەر کاتێک جووڵانەوەیەکی شۆڕشگێڕانە کەوتبێتە حاڵەتی دیفاعی، یا زوو لەنێو چووە یان بەرەبەرە هەلومەرجی لەنێوچوونی خۆی پێکهێناوە، بە ئیلهام وەرگرتن لە ڕێنوێنییەکانی ڕێبەری گەورەمان قۆناغێک لە خەباتی حیزبی دێموکرات دەستی پێکردووە کە درەنگ یان زوو ئاکامەکەی سەرخستنی پرسی نەتەوەی کوردە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

دوکتور قاسملوو ئەڵێ مەسەلەیەکی زۆر گرنگ هەیە کە بۆ دوارۆژی گەلی کورد گرنگییەکی تایبەتی هەیە، ئەویش دیاریکردنی هێز یان عامیلی ئەسڵی ڕزگاری کوردستانە کە حیزبێکی شۆڕشگێڕ ئەبێ پشت ئەستور بە کۆمەڵانی خەڵکی خۆی بێ، بەهێزی مادی و مەعنەوی وڵاتەکەی بێ، نەک چاوەڕوانی وڵاتێکی دیکە بێ کە بێ ڕزگاری بکا، هەروەها دەیفەرموو هەر جووڵانەوەیەکی شۆڕشگێڕانە بکەوێتە سەرباری ئەوە کە سیاسەتی دیفاعی بەخۆیەوە بگرێ، بەدەستی خۆی گۆڕی خۆی هەڵدەقەنێ، جووڵانەوەی شۆڕشگێڕانە دەبێ هێرش بکا، دەبێ هەموو وەختێک هەلومەرجی ئەوتۆ بخوڵقێنێ کە تووشی مەندی و ڕاوەستان نەبێ، لە لێکدانەوەی مێژوویی زۆر نەتەوە هەروەک نەتەوەی کوردیش دەردەکەوێ کە هەر کاتێک جووڵانەوەیەکی شۆڕشگێڕانە کەوتبێتە حاڵەتی دیفاعی، یا زوو لەنێو چووە یان بەرەبەرە هەلومەرجی لەنێوچوونی خۆی پێکهێناوە.

سەرچاوەکان:

چڵ ساڵ خەبات لەپێناو ئازادیدا
جنبش ملی کورد
نیوسەدە تێکۆشان

منداڵانی لێقەوماوی کرماشان، نێچیری سپای پاسداران!

ژیلا موستەجر

هەر کەسێک تەمەنی لە ژێر ١٨ ساڵ بێت، منداڵە، ئەمە پێناسەی کۆنوانسیۆنی مافی منداڵانە کە لە ساڵی ١٩٨٩ منداڵی پێ ناساندووە.
هەر لەم پێناسەدا لەسەر مافی منداڵانیش باس دەکات و دەڵێت مافی منداڵان بریتییە لە شوناسی مرۆڤ بوون، دابین کردنی هەرجۆرە پێداویستییەکی سەرەکی ژیان وەک نان، پەروەردەی گشتی لەلایەن حکومەت، پاراستنی تەندروستی منداڵان، پاراستن لە هەر جۆرە هەڵاواردنێک، ڕێگە خۆش کردن بۆ گەشەی منداڵان بە بێ لەبەرچاو گرتنی ئایین و نەژاد و توانا و نەتەوەی هەر منداڵێک، لە کۆتاییشدا هیچ کەس و لایەنێک مافی بێڕێزی کردن و هەڵسوکەوتی نابەجێی لەگەڵ منداڵان نییە.
شایانی باسە کە بڵێم ڕێژیمی ئێران لە ساڵی ١٣٧٢ی هەتاوی، دوای پەسەند کردنی ئەم بەڵگەیە لە پارلمان و شۆرای نیگەهبان، ئەو کۆنوانسیۆنەی قەبووڵ کردووە و بەڵێنی داوە کە پابەندی یاساکانی بێت و مافی منداڵان لەم چوارچێوەدا بپارێزێت.
دیاردەیەک کە لە سەرەتای دەستبەکاربوونی ڕێژیمی ئێران، بەرۆکی کۆمەڵگای ئێرانی گرتووە، دیاردەی منداڵانی کارە.
هاوکات لەگەڵ خراپ بوونی باری ئابووری لە ئێران، ڕۆژ بەرۆژ منداڵانی کار لەم وڵاتە ڕوو لە زیاد بوونە و سەرەڕای واژۆکردنی ماددەکانی کۆنوانسیۆنی مافی منداڵان، دەسەڵاتدارانی ئێران بە ئاشکرا ئیزن دەدەن منداڵان لە دژوارترین حاڵەتەکاندا بە کرێکاری بگیردرێن و داکۆکی لە هیچ مافێکیشیان ناکات.
منداڵانی کار بەو منداڵانە دەوترێت کە بە شێوەی بەردەوام یان کاتی بە کرێکاری دەگیردرێن کە لە زۆربەی حاڵەتەکاندا، ئەم منداڵانە ناتوانن درێژە بە خوێندن بدەن و چێژ لە منداڵ بوونی خۆیان وەرگرن. هەر بۆیە پسپۆڕان لەو باوەڕەدان کە ئەم منداڵانە لە ڕووی سڵامەتی دەروونی و تەندروستی جەستەییەوە، کێشەیان بۆ دروست دەبێت.
هەر لەم پەیوەندییەدا، لە ڕۆژانی ڕابردوو هەواڵێک بڵاو کرایەوە کە سپای پاسداران لە ناوچە بوومەلەرزە لێدراوەکانی کرماشان لەژێر ناوی دروست کردنەوەی خانووبەرە بۆ لێقەوماوانی ئەم ڕووداوە، منداڵان دەچەوسێنێتەوە و بە کەمترین پارە لە هێزی کاری منداڵان کەڵک وەردەگرێت.
ئەمە یەکێک لە مەترسیدارترین حاڵەتەکانی دیاردەی منداڵانی کارە، لە لایەک هێزێکی نیزامی، منداڵان بە کرێکاری بگرێت و لەلایەکی دیکەشەوە منداڵان لە بەرانبەر کارێکی قورسدا بڕە پارەیەکی کەم وەردەگرن.
ئەگەر وردتر لە بارودۆخی هەنووکەیی لێقەوماوانی پارێزگای کرماشان بنوارین، زەقترین کێشەیەک لەو ناوچانە بەرۆکی خەڵکی گرتووە، نەبوونی ئیمکانات و دابین نەکردنی لەلایەن حکومەتی ئێرانەوە بوو کە بووە هۆی ئەوەیکە چەندین منداڵ لە زوقم و سەرمای زستان گیانیان لەدەست دا و لە ئاکامدا بێ هیواییەکی مەترسیدار ڕووی کردە بوومەلەرزە لێدراوان و چەندین بنەماڵە ئازیزانیان بە هۆی تووش بوون بە خەمۆکی لەدەست دا و خۆیان کوشت.
منداڵان یەکێک لە سەرەکیترین قوربانیانی بوومەلەرزەی ساڵی پێشووی ناوچەکانی کرماشان بوون، لەگەڵ ئەوەیکە ئەم بوومەلەرزە لە چەند مانگ دوای دەسپێکی ساڵی خوێندن ڕووی دا، بەڵام پاش تێپەربوونی چەندین مانگ لە بوومەلەرزە، حکومەتی ئێران نەیتوانی ئیمکاناتی خوێندن بۆ منداڵانی لێقەوماو دابین بکات و لە زۆربەی شوێنەکان بە هۆی نەبوونی تەنانەت یەک کانێکس بۆ قوتابخانە، منداڵان نەیانتوانی لە خوێندن بەردەوام بن و ئەم ساڵی خوێندنیان لەدەست چوو کە ئەمە خۆی چەوساندنەوەی منداڵ و لە ژێرپێنانی مافەکانی منداڵانە کە ئێران سەرەڕای واژۆ کردنی کۆنوانسیۆنی منداڵان، ئەم مافەیانی بێباکانە پێشێل کرد.
سپای پاسداران بەو ستراتیژی و ڕوانگەی کە بۆ کوردستان هەیەتی، بە دڵنیاییەوە، خزمەت بە گەلی کورد لە هیچکام لە ئامانجەکانیدا ناگونجێ و بگرە بەردەوام پیلانی بۆ لە ناوبردنی سەرمایە و هێزی کوردستان لە بندەستدایە.
لە دوایین هەوڵی نگریسی خۆی لە ناوچەکانی کرماشان کە دەبوو حکومەتی ئێران، تاوەکوو ئێستا قەرەبووی خەڵکی لێقەوماوی بکردبایە، بەڵام سەرەڕای هەموو کارشکێنییەکانی، سپای پاسداران ناوچەکەی داگیر کردووە و بە بیانووی دروس کردنی خانووبەرە بۆ لێقەوماوان، منداڵانی کورد دەچەوسێنێتەوە و بۆ سڕینەوەی بیری کوردایەتی و چەسپاندنی بنەما فکرییە دواکەوتووەکانی خۆیان هەوڵ دەدەن و وەک بینیمان بە پێشکەش کردنی چەند دەفتەر و جانتایەک کە وێنەی کوژراوانی ئێرانی لە شەڕی سوریا بوو بە منداڵانی ئەو ناوچەیە چۆن دەیانهەوێ کاریگەری لە سەر منداڵان دابنێن.
ئەو پەیمانکارانەی کە سەربە سپای پاسدارانن لە ناوچە بوومەلەرزە لێدراوەکانی سەرپێڵی زەهاو، بۆ ڕایی کردنی کارەکانی تایبەت بە درووست کردنی خانووبەرە، منداڵانی لێقەوماو کە زۆربەیان تەمەنیان ٩ تا ١٣ ساڵانە، وەکوو هێزی کرێکار بەکار دێنن.
بە دڵنیاییەوە خەڵکی ناوچەکە، لە بارودۆخیکی دەروونی وەهادا نین کە بەرپەرچی ئەم کردەوانەی سپای پاسداران بدەنەوە، چوون ئەوەی کە لە ئێستا بۆ خەڵک گرینگترە دروست کردنی خانویەکە تاکوو زستانێکی دیکە بەسەریان نەهاتووە بتوانن لە ژێر میچێک ژیانێکی نوێ دەست پێ بکەنەوە و جارێکی دیکە تووشی سەرما و زوقمی زستان و نەهامەتییەکانی ساڵی پاریان بەسەردا دووبارە نەبێتەوە.
بەڵام ئەوەیکە جێگای سەرنجە بێدەنگ بوونی ئەو ڕێکخراو و دامەزراوانەیە کە بەردەوام پڕۆپاگەندە دەکەن سەرقاڵی پێڕاگەیشتن بە پێداویستییەکانی خەڵکی لێقەوماوی کرماشانن و بە ناوی ئەم خەڵکە بێدەرەتانەوە چەندین میلیارد پارەیان لە گیرفانی خۆیان نا لەڕاستیدا هەموو ئەم پارانەیان لە گیرفانی خۆیان و کاربەدەستانی حکومەتی ئێران ناوە.
هەربۆیە جارێکی دیکە بۆمان دەردەکەوێت، کە نەتەوەی کورد لە هەر ئازار و ئێش و مەینەتییەکدا و بۆ چارەسەر کردنی هەر برینێک، بێجگە لە خۆی هیچ دۆستێکی دیکەی نییە، هەمان شێوە کە ئەگەر خەڵکی کوردستان لە ڕۆژانی یەکەمی بوومەلەرزەی کرماشان، خۆڕسکانە فریای ئەم لێقەومانان نەکەوتبان بێ گومان کارەساتێکی گەورەی مرۆیی لەم ناوچانە ڕووی دەدا.
لەم پەیوەندییەدا پێویستە ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤی کوردستان لە سەر ئەم بابەتە هەڵوێست بگرن و ئیزن نەدەن سپای پاسداران لەوە زیاتر منداڵانی بێ نازمان بچەوسێنێتەوە.

چوارمەحاڵ و بەختیاری، کرماشان و سیستان و بەلووچستان، بێکارترین پارێزگاکانی ئێرانن

بەپێی ئامارەکانی ڕێژیم، لە سێ مانگی بەهاری ئەمساڵدا، پارێزگاکانی چوارمەحاڵ و بەختیاری، کرماشان و سیستان و بەلووچستان زۆرترین ڕێژەی بیکاریان هەیە. ناوەندی ئاماری ڕێژیم، ئەتڵەسی بیکاریی بەهاری ساڵی ١٣٩٧ی هەتاوی بڵاو کردووە، کە بە ڕێژەوە، پارێزگاکانی، چوارمەحاڵ و بەختیاری، کرماشان، سیستان و بەلووچستان، خوزستان و لوڕستان، پێنج پارێزگان کە زۆرترین ڕێژەی بێکاریان لە ئاستی ئێراندا هەیە. ڕێژەی بێکاری لە ئێراندا، لەو ئەتڵەسەدا، بە شێوەی نێوەنجی ١/١٢٪ دیاری کراوە کە پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری ٨/٢٢٪ ، کرماشان ٤/١٩٪ و پارێزگای سیستان و بەلووچستان ٦/١٨٪ ، نرخی بێکاریان لە وەرزی بەهاری ئەمساڵدا هەبووە. جێگەی ئاماژەیە، کە بەڕێوەبەری گشتیی تەعاوون کار و ڕفاه کۆمەڵایەتیی کرماشان، ڕایگەیاندووە، پارێزگای کرماشان بە نیسبەت ئەو ئامارە کە بڵاو کراوەتەوە، ڕێژەی بێکاری زۆرترە و باسی لەوە کردووە، کە ٣٢ لەسەدی بێکارەکانی کرماشان، خوێندنی باڵایان تەواو کردووە. پارێزگاکانی چوارمەحاڵ و بەختیاری، کرماشان و سیستان و بەلووچستان، بە بەردەوامی لە ڕێزەکانی یەکەمی بێکاری لە ئاستی ئێراندان و دەیان ساڵە کە خەڵکی ئەو شارانە، لەگەڵ قەیرانی بێکاری بەرەوڕوون و ڕێژیمیش بۆ چارەسەرکردنی قەیرانی بیکاری هەوڵ نادات و لەپێناو سیاسەتە فاشیستی و دژە مرۆڤانەکانی، بە بەردەوامی هەوڵی ئەوە دەدات کە شارە غەیرە فارسەکان، لە هەموو بوارێک لە قەیراندا بن.

٣٠٠ کارێز لە پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری وشک بوونە

قەیرانی ئاو لە ئێراندا، پارێزگا پڕئاوەکانیشی گرتەوە و ٧٠ لەسەدی پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری، ئاستی پاشکەوتی ئاوی بە شێوەی بەرچاو دابەزیوە. بەپێی ڕاپۆرتی هەواڵدەرییەکانی نێوخۆی ئێران، پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری کە یەکێک لە پارێزگا پڕئاوەکانی ئێرانە، لەگەڵ قەیرانی کەمئاوی بەرەوڕوو بووە و ژینگە و خەڵکی ئەو پارێزگایە لەگەڵ مەترسی بێئاوی بەرەوڕوون. بارودۆخی کەمئاوی لەو پارێزگایە هەتا ئاستێک پێش چووە، کە لە ئامارەکانی ڕێژیمدا هاتووە، کە پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری بووەتە حەوتەمین پارێزگای وشکی ئێران و زیاتر لە ٣٠٠ کارێز لەو پارێزگایە وشک بوونە و ٥٦٠ کارێزی دیکەش ئاستی ئاویان بە شێوەی بەرچاو دابەزیوە و بەرەو وشکبوون دەچن. لەو پەیوەندییەدا، بەرپرسی ئاو، خاک و کاروبارە موهەندسییەکانی ئیدارەی جەهادی کشاوەرزیی پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری، باسی لەوە کردووە، کە ٧٠ لەسەدی کارێزەکانی ئەو پارێزگایە، بەشێوەی بەرچاو و مەترسیدار ئاستی ئاویان دابەزیوە و ئاماژەی بەوە کردووە، کە وەرزێڕی لەو پارێزگایە بە هۆی وشکبوونی کارێزەکان، لەگەڵ قەیران بەرەوڕوو دەبێت. لە بەشی ئاوی خواردنیشدا، ئەو پارێزگایە تووشی کێشە بووە و بەرپرسی گشتیی ئیدارەی ئاو و ئاوەڕۆی گوندەکانی ئەو پارێزگایە، ڕایگەیاندووە: ئاوە ژێرزەوینییەکان بە هۆی کەمبارین، کەم بوونەتەوە و سەرچاوەکانی دابینکردنی ئاوی گوندەکان وشک بوونە. ئەو بەرپرسەی ڕێژیم ئاماژەی بەوە کردووە، کە سەرچاوەی دابینکردنی ئاوی ٢٠ گوندی چوارمەحاڵ و بەختیاری، لە درێژەی ئەمساڵدا وشک بوونە و ٥٠ گوند بە تانکێر ئاوی خواردنیان بۆ دابین دەکرێت. لە بەشێکی دیکەدا، یەحیا حەسەنپوور، بەڕێوەبەری گشتیی کاروباری هۆزەکانی پارێزگای چوارمەحاڵ و بەختیاری، باسی لەوە کردووە، کە کەمئاوی لە ناوچە کۆچەرییەکان، یەکەمجارە بەدی دەکرێت و ئاماژەی بەوە کردووە، کە ٣٠ لەسەدی کانییەکانی ئەو پارێزگایە، کە دابینکەری ئاوی خواردنی هۆزە کۆچەرییەکان بوون، بەتەواوەتی وشک بوونە. قەیرانی ئاو لە ئێراندا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ پەرە دەستێنێت و ڕێژیم کە خۆی هۆکاری سەرەکیی ئەو قەیرانەیە، لە چارەسەرکردنی دۆش داماوە و تەنانەت بۆ لەنێوبردنی ناوچە غەیرە فارسەکان کەڵکئاژۆی سیاسی لێ وەردەگرێت.

به بۆنەی ٢٥ی گەلاوێژەوە

ئارش ساڵح

خەباتی هەر نەتەوەیەک بۆ رزگاربوون، پێوەندییەکی زۆری بە ڕێکخراوە سیاسییەکانی ئەو کۆمەڵگایەوە هەیە. لە ڕاستیدا ئەو گەلانەی کە هەلی ئەوەیان نییە دامەزراوە یاسایی- سیاسییەکانی خۆیان وەک پارلمانیان هەبێت لە ڕێگەی ڕێکخراوە سیاسییەکان، بۆ وێنە ئەحزابەوە نوێنەرایەتی دەکرێن. ئەم ئاراستەیە لە لایەن ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکانیشەوە پەسەند کراوە و مافی نێودەوڵەتی بۆ وێنە نوێنەرایەتی گەلی فەلەستینی بە دامەزراوەی ئازادیخوازی فەلەستین یان PLO داوە. هەروەها بۆ وێنە سەردەمانێک ئێتا نوێنەرایەتی باسکەکانی کردووە، پلینگەکانی تامیلیش نوێنەرایەتی گەلی خۆیان دەکەن. بۆیە مێژووی خەبات و مێژووی سیاسی ئەو نەتەوانە کە ئەو مافەیان لێ زەوت کراوە کە لە ڕێگەی مێکانیزمە یاسایی و دێموکراتیکەکانەوە نوێنەرایەتی بکرێن، شتێک نییە مەگەر مێژووی ڕێکخراوە سیاسییەکانیان. ئەو ڕێکخراوە سیاسییانە سەردەمێک لە فۆرمی عەشیرە وەکوو دامەزراوەیەکی دەسەڵاتی سیاسی لە کۆمەڵگا خۆی دەردەخات و هەندێک جار لە فۆرمی ئەحزابی مودێڕندا. بۆیە لە ڕاستیدا دەتوانین بڵێین مێژووی سیاسیی کوردستان لە یەک سەدەی ڕابردوو هەر هەمان مێژووی پێکهاتن، هەڵکشان و داکشانەکانی حیزبەکانی و زیاتر لە هەموویان حیزبی دێموکراتە؛ بۆ وێنە هەروەک چۆن مێژووی سیاسی ٧٤ ساڵ لەمەو پێشی کوردستان بریتییە لە چۆنیەتی گۆڕینی کۆمەڵەی ژێکاف بۆ حیزبی دێموکرات و هەروەها چۆنیەتی دامەزراندنی کۆماری کوردستان بە دەستی ئەو حیزبە، ئەگەر پەنجا ساڵی تر لێکۆڵەران بیانەوێ مێژووی ئەمڕۆی کوردستان بخوێننەوە، بڕبڕەی پشتی ئەو خوێندەوەیە، واتە دەقی مێژوو بۆ ئەوان "ڕاسان" دەبێت، هەڵبەت بە مەرجێک "ڕاسان" بتوانێت بەردەوام بێت یان وەک کۆماری کوردستان بتوانێت ئەوەندە کاریگەر و بەهێز بێت کە خۆی بکات بە دەقی سەرەکیی پانتایی سیاسەت.

هەروەها شوناسی نەتەوەیی هەر نەتەوەیەک گرێدراوییەکی زۆری هەیە بە تەتەوۆری هزری- سیاسیی ڕێکخراوە سیاسییەکان؛ بۆ وێنە پێکهاتنی حیزبی دێموکرات و گەشە کردنی لەسەر ڕێچکەیەکی مودێڕن و دێموکراتیک توانیویەتی کاریگەرییەکی زۆری هەبێت لەسەر گەشەی شوناسی نەتەوایەتی لە کوردستانی ئێران بە ڕادەیەکی زیاتر لە بەشەکانی کوردستان. ئەوەیکە شوناسی زاڵ لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بۆ وێنەی باشوور شوناسێکی عەشیرەیی نییە یان ئەوەیکە شوناسی زاڵ لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە وێنەی باکوور تووشی توانەوە نەبووە هەڵدەگەڕێتەوە بۆ ئەوەیکە یەکەم حیزبی دێموکرات خاوەنی بنەمای هزری سیاسییەکی مودێڕن بووە و هەروەها ئەدەبیاتی شۆڕش لە نێو حیزبی دێموکراتدا ئەدەبیاتێکی کوردی بووە.

بۆوێنە سوسیالیزمی دێموکراتیک و هەموو ڕەهەندە مودێڕن و دێموکراتیکەکانی توانیویەتی بنەمای ڕەوایی لە عەشیرە و بەها عەشیرەییەکانەوە بگوازێتەوە بۆ دامەزراوە حیزبییەکان و بەها دێموکراتیکەکان. لە ئاوا سیستمێکدا کوڕی سەرکردە بوون هێچ ڕەواییەک بە کەس نادات بەڵکوو دەنگهێنان لە دامەزراوە حیزبەکانە کە ئەو ڕەواییە دەبەخشێت. لە لایەکی ترەوە هەروەها حیزبی دێموکرات بە هەڵگرتنی زمانی کوردی وەکوو زمانی ناخی ئەدەبیاتی شۆڕش توانیویەتی تا ڕادەیەکی زۆر ڕێگە بگرێت لە هەوڵی داگیرکەران بۆ ئاسیمیلە کردنی کەلتووری کورد. ئەم هەوڵەی حیزبی دێموکرات ئەزموونی مودێڕنیەتی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان زیاتر لەسەر بنەمای گەشەی کەلتووری کوردی بنیات ناوە. ئەگەرچی ئەو مودێڕنیتە لە قەبارەی خۆیدا لاوازە بەڵام لەهەمان کاتدا ئەو ئەزموونە ئەزموونێکی کوردییە کەچی لە باکوور ئەو ئەزموونە بە تەواوەتی ئەزموونێکی تورکیە.

ئەم ڕاستیانە وا دەکات کە بتوانین دامەزراندنی حیزبی دێموکرات وەکوو خاڵێکی وەرچەرخان لە ڕزگار بوونی گەلی کورد لە توانەوە و دەربازبوونی بۆ نێو سەردەمی مودێڕن بە شوناس و کەلتووری خۆیەوە پێناسە بکەین. لە هەنگاوهەڵێنانی کۆمەڵگاکان بۆ دنیای مودێڕن ئەو شتەی کە بۆ نەتەوە بێ دەسەڵاتەکان ڕوو دەدات زیاتر توانەوە و لەناوچوونە. ئەمە لە ڕێگەی سیستمی ئامووزشی مودێڕن کە لە لایەن نەتەوەی سەردەست بەڕێوە دەچێت و ڕاگەیاندنی گشتیی و ئیمکانە تێکنۆلۆژیکە مودێڕنەکان ئیمکان پەیدا دەکات؛ بۆ وێنە فەرانسە کە ئەمڕۆ ئێمە وەکوو گەلێکی سەردەست دەیناسین، لە ڕاستیدا لە ڕێگەی ئەو مێکانیزمانەوە بەم شێوەی یەکدەستە دەرهاتووە و بۆتە یەک نەتەوەی فەرانسی زمان، بەڵام لە ڕاستیدا کورد لە ڕێگەی بنیاتنانی حیزبی دێموکرات دەتوانێت نەتەنیا پێش بەو تواندنەوە بگرێت، بەڵکوو هاوکات دەتوانێت بە کەلتووری خۆیەوە دەربازی مودێڕن بوون بێت تا دواتر ڕێکخراوەی دامەزراوەییتر بۆ خۆی دامەزرێنێت و بتوانێت وەکوو نەتەوەیەک فرەڕەنگییەکانی خۆشی بە فەرمی بناسێت.

لە سەردەمی ئێستادا کە سەردەمی بە جیهانی بوونە، ناسیونالیزمی سەردەست لە پەرچەکردارێک بۆ دەربازبوون بۆ ناو بەجیهانی بوون بە شێوازێک کە پێوەندییەکانی سەردەست و ژێردەست لە جێگای خۆیاندا بمێننەوە، هەوڵی چاکسازی سیستمی خۆی و هێشتنەوەی جەوهەری خۆی دەدات. یەکێک لە تەوەرەکانی ئەو پرۆژەی چاکسازییە، لە ناوبردنی شوناسی سیاسیی کورد و تەبدیل کردنی ئەو شوناسەیە بە یەکەیەکی فەرهەنگی لە ناو بازنەی فەرهەنگی فارس یان ئێراندا. هەر بۆیە هەوڵ دەدات لە ڕێگەی هەندێک کلیشەی ناڕاست بە ناو لیبەراڵیزمەوە، هەوڵی لەناوبردنی کورد وەکوو نەتەوەیەک بدات و بیکات بە کەلتوورێک لە پەراوێزی کەلتووری ئێرانی کە هەمان کەلتووری فارسییە بۆ زیاتر ڕازاندنەوەی ئەو کەلتوورە و ئەو ئێرانە. دەتوانین دەسپێکردنی "ڕاسان" وەکوو بەرگری سرووشتی گەلی کورد و ئامرازێک بۆ ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ ئەو هەوڵە لە لایەن گەلی کوردەوە لە ڕۆژهەڵات پێناسە بکەین، بۆیە ئەگەر بە ڕوانینێکی قووڵتر چاو لە مەسەلەکە بکەین لە ڕاستیدا "ڕاسان" دەتوانێت جارێکی تر یارمەتیدەر بێت بۆ ئەوەی کورد بتوانێت دەربازی قۆناخێکی مێژوویی نوێ ببێتەوە.

بەڵام خودی "ڕاسان" پێویستە دابەش بکرێت بە سەر چەند قۆناخدا. ئەم قۆناخبەندی کردنە خۆی لەو ڕاستییەوە سەرچاوە دەگرێت کە "ڕاسان" وەکوو پرۆسەیەکی کۆمەڵایەتی- نیشتمانی پێویستە پوتانسییەلەکانی خەبات لە ناو بەتنی کۆمەڵگای کوردستان قۆناخ بە قۆناخ ئازاد بکات و بەکاریان بێنێت. بۆیە "ڕاسان" خۆی پرۆسەیەکە کە سەرەتایەکی پڕ زەحمەت و پڕ لە تێچووی هەیە، بەڵام بۆ دەربازبوون بە قۆناخی داهاتوو پێویستە دامەزراوەکانی حیزبی ئارایشێکی "ڕاسان"ی بگرن و هێدی هێدی بەرەو شوێنی ڕاستەقینەی خۆیان واتە شاخ بکشێن و لە نەخۆشییە کۆمەڵایەتیەکانی دەشت دوور بکەونەوە.

حیزبی دێموکرات ڕچەشکێن و بوێری سەردەم

جەماڵ فەتحی

هەر دامەزراوە و حیزبێک هەڵقوڵاوی کۆمەڵگای خۆیەتی و لەو تاکانە پێک دێت کە لە نێو ئەو کۆمەڵگایە گەشەیان کردووە و پێگەیشتوون؛ ئەگەر حیزب یان دامەزراوەیەک کە خاوەن مانیفێستێکی ڕێکوپێکە و پێڕەوە نێوخۆییەکەی بە هزری سەردەمیانە و مرۆڤتەوەرانە داڕێژرابێت، بەڵام لە ڕەوتی کار و چالاکییەکانیدا تووشی هەڵە و کەموکوڕی ببێت، کێشەکان بۆ تاکی نێو ئەو حیزب و گرووپانە و بۆ ئامراز و ئیمکانەکان دەگەڕێتەوە، نەک ئەوەی حیزبەکان لەسەر بنەمایەکی هەڵە دامەزرابێتن.

کوردستان دوو جار لە لایەن زلهێزە جیهانی و ناوچەییەکانەوە دابەش کراوە و هەر جارێک بەپێی ویست و حەزی داگیرکەران پێکهاتەی کۆمەڵگاکەی چنراوە؛ ئەمەش واقعیەتێکی حاشاهەڵنەگرە کە هەموو ڕەهەندەکانی کۆمەڵگای کوردستان وەکوو: ڕەهەندە ئابووری، فەرهەنگی، کۆمەڵایەتی، سیاسی و......کەوتووەتە ژێر سێبەری سیاسەتی زاڵی دەسەڵاتدارانی ناوەندەوە و زیاتر ئەو کەلێنانەی کە لە نێوان کۆمەڵگای کوردستان بەدی دەکرێن، بۆ ئەو ناتەباییانە دەگەڕێنەوە کە لە نێوان ستەمکار و ستەملێکراودا هەن. یەک لەو هەوڵ و سیاسەتانەی کە دەسەڵاتدارانی حاکم بەسەر کوردستان بەردەوام هەوڵی پەرەپێدانیان داوە، سیاسەتی دەمارگرژیی و دووبەرەکیی دروستکردن لە نێوان کوردەکان و نامۆکردنیان لەگەڵ یەکتردا بووە، ئەو واقعیەتەی کە دەبوا لە نێوان کورد و دوژمنانیدا بەدی بکرایە و بکرێت، بەداخەوە لە نێوان کۆمەڵگای کوردستاندا دەبینرێت.

ئەوەی کە کوردستان وڵاتێکە خاوەن چەندین وردە کولتوور و زاراوە و بنزاراوەی جۆراوجۆر، بووەتە ئامرازێک و کەلێنێکی گونجاو بۆ دەسەڵاتدارانی ستەمکار کە هەر جارەو بە شێوازێک خۆیان لەم درز و کەلێنانە بخزێنن و هەوڵ بدەن کۆمەڵگای کوردستان و کورد لە حاڵەتێکی خێڵەکییانە ڕابگرن، کە لە ڕاستیدا ئەم شێواز و پێکهاتەیە گرێدراوی ئەو وڵاتانەیە کە کوردستانی تێدا گەمارۆ دراوە و تەنانەت ئەو ناوچەیەش کە پێی دەگوترێت ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و وڵاتە خۆسەپێنەکانی زاڵ بەسەر کوردستانیشی تێدا هەڵکەوتوون، واتە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست ناوچەیەکی بەربڵاوی فرەڕەنگە، کە ئەم فرەڕەنگییە لە جیاتی بەخشینی جوانی و ڕەنگاڵەبوونی پێکهاتەکەی بەپێچەوانە بەردەوام دەمارگرژی و شەڕ و کوشتن و داگیرکەرییەکی ناوچەیی لێ کەوتووەتەوە.

حیزبی دێموکرات کە ٧٣ ساڵ لەمەوبەر لە وەها ناوچەیەک سەری هەڵدا، لە جۆری خۆیدا یەکەم حیزبی مودێڕنی کوردستانی ڕۆژهەڵاتە کە بەپێی پێوەرە مرۆیی و جیهانییەکان دامەزرا، واتە کۆمەڵەی ژێکاف کە بناغەدانەری ئەم حیزبە بوو، پاش سێ ساڵ ناوەکەی بۆ حیزبی دێموکرات گۆڕدرا؛ کە ئەم گۆڕینی ناوە و هاتنە مەیدانی حیزبی دێموکرات بە شێوازێکی نوێ و سەردەمیانە لە چەندین بوارەوە جێی تێڕامان و سەرنجە، کە دەکرێت بڵێین حیزبێک کە لە وڵاتێکی بندەستی چەند هەزار ساڵە و لە نێو دڵی ناوچەیەکی پڕکێشە و خوێناوی و هەروەها گەمارۆدراوی دەسەڵاتێکی دواکەوتووی پاشایەتی لە قۆناغێکدا هەست بەوە دەکات، کە چارەسەریی کێشەکانی نەک تەنیا کوردستان بەڵکوو هەموو مرۆڤایەتی دامەزرانی سیستمێکی دێموکراتیکە، کە بە هۆی ئەو سیستمەوە هەموو لایەنەکان جیاوازییەکانی یەکتر وەکوو ڕاستییەکی بێئەملاوئەولا چاو لێ بکەن.

حیزبی دێموکرات بۆ جێگیرکردنی دێموکراسی و سازان و لەنێوبردنی هەڵاواردنە کێشەخوڵقێنەکان، هەر لەو کۆمەڵگایەوە دەستی پێی کرد کە تێیدا سەری هەڵدابوو، ئەو کۆمەڵگایە کە کۆمەڵگایەکی خێڵەکیی بووە، کە پتانسیلی بەدەوڵەتبوونیان لەژێر هەستێکی خێڵەکییانەوە دامرکابوو؛ حیزبی دێموکرات بە ڕێبەری هەڵکەوتەکانی کۆمەڵگای ئەوکات و یەک لەوان پێشەوا قازی محەممەد هەر هیچیان نەکردبێت، هەستی دەسەڵاتداریەتیی هۆزەکانیان لە بازنەیەکی بەرتەسکەوە بۆ بازنەیەکی بەرفراوانتر گوازتۆتەوە و بەم بۆنەوە هەموو خێڵ و هۆزەکانی ناوچەی موکریانیان لە دەور هەستێکی نەتەوەیی کۆ کردەوە، ئەگەرچی ئەم سیاسەتەی حیزبی دێموکرات بە هۆی دابەشبوونی ئێرانی ئەوکات لە نێوان وڵاتانی (متفقین و متحدین) نەیتوانی لە سەقز بەو لاوە پەل بهاوێت و تەنانەت یەکێک لە هۆکارەکانی ڕووخانی کۆماری کوردستان پاش ١١ مانگ ئەم دابەشبوونەی ئێران لە نێو ئەو وڵاتانە بوو، بەڵام سەرەڕای ئەوەش لە کاتی خۆیدا وەها سیستمێک لە وڵات و ناوچەیەکی وەهادا بێوێنە بووە. چەند دەیە پێش ئەوەی ڕێژیمی پاشایەتی جێژنی ٢٥٠٠ ساڵەی سیستمی پاشایەتی بگرێت، لە خۆرهەڵاتی کوردستانی گەمارۆدراودا سیستمی کۆمار کە یەکێک لە بەرهەم و پێوەرەکانی دێموکراسییە، دادەمەزرێت؛ ئەمە خاڵی هەڵسەنگاندنی کۆمار و سیستمە خۆسەپێنەکانی ناوچەکەیە و لێکیان جیا دەکاتەوە.

ئەم گۆڕانکارییە لە قەوارەی وڵاتێک کە سەدان ساڵ لە دەسەڵاتداریەتی بێبەش کرابوو، گۆڕانکارییەکی لاوکی نییە، کە بە کەمتەرخەمییەوە باس لە بەرهەم و دەسکەوتەکانی بکرێت، ڕاگەیاندنی سیستمی کۆماری لە ناوچەیەکی عەشیرەیی و هەڵدانی ئاڵایەکی نوێ بە داخوازییەکی نەتەوەیی لە ئێرانێک کە خۆی بە مێژوویەکی چەند هەزارساڵەوە گرێ دابوو، بوێرییەکی زۆری دەوێت کە تەنیا لە کەسانێک و پێکهاتەیەک دەوەشێتەوە کە دیارە خوێندنەوەیەکی جیاوازیان لە مێژوو بووە.

پێشمەرگەی شار
ڕێئالیتەی پێگەی حیزبی دێموکرات لە نێو جەماوەر نیشان دەدات

ئەلبورز ڕووئین‌تەن

یەکێک لەو هۆکارانەی کە حیزبێک یان ڕێکخراوێکی سیاسی، بۆنموونە لە کوردستانی ئێراندا حیزبی دێموکرات، بۆ ماوەیەکی دوور و درێژ لە چەند دەیەدا شوێندانەری خۆی لە دەست نادات و بەردەوام وێڕای کاریگەری دانان لە سەر دۆزی ڕەوای گەلەکەی بۆ ئامادەیی و بەڕێوەبردنی شۆڕش، هیوا بە گەل دەدات پێگە جەماوەرییەکەیەتی.

واتە ئەو پێگە جەماوەرییەیە کە دەتوانێ پشتیوانییەکی سەرەکی بێت بۆ بەرەو پێش بردنی سیاسەت و پلانەکانی ئەو حیزبە کە لێرەدا مەبەست حیزبی دێموکراتە. ئەو سیاسەتە دروست و نەتەوەییانەشن کە حیزب بەردەوام ئەو پێگە جەماوەرییەی وەک دەوڵەمەندییەکی گەورەی حیزب لە دەست نادات.

باشترین بەڵگە بۆ ئەم قسانە، "ڕاسان" واتە هەستانەوەی ئێستامانە کە لە چەند ساڵ پێش ئێستاوە دەستی پێ کردووە و قۆناغ بە قۆناغ بەرەو پێش دەڕوات، هەڵبەت بە نرخێکی گران و خوێنی شەهیدانی گەل کە لەو ماوەیەدا بۆ سەرخستنی خەباتی گەلەکەمان ڕۆڵەکانی دێموکرات پێشکەش بە خاک و نیشتمانیان کردووە.

ڕاسان لە تەکاملی شۆڕشەکانی پێشووی گەلەکەمان خاوەن تێزێکی جیا و دەوڵەمەندترە، ئەویش دابەش کردنی ئەرکی شۆڕش بە سەر هەمووان واتە شاخ وەک هێمای پێشمەرگە و شار وەک هێمای جەماوەرە، ئەو دابەشکارییەی ئەرک و کارکردن بۆ جێبەجێ کردنی جیا لەوەی ڕەوتێکی پێشکەوتنخوازانە هەژمار دەکرێت لە پێگەی جەماوەری دێموکراتەوە هەڵدەقوڵێ کە لەوانەیە ئەو بابەتە زیاتر بۆ حیزبی دێموکرات مومکین بێت.

لێرەدا دەردەکەوێ کە چەمکی پێشمەرگەی شار وەک بەشێکی کاریگەر و گرنگ لە خەباتەکەماندا هاوشانی پێشمەرگەی شاخ هەیەتی.

ئەگەر بێت و بگەڕێینەوە سەر مانای قوڵی پێشمەرگە کە داهێنانەکەشی بۆ کۆماری کوردستان و سەردەمی خەباتی دێموکرات و پێشەوا بۆ مافی ڕەوای گەلەکەمان دەگەڕێتەوە، ئاوێتە کردنی ئەو مانا گرنگە بە ڕاسان لە خەباتی ئێمەدا کە هەڵگری تێزی خرۆشاندنی شاری هەیە، پێشمەرگەی شار وەک پێویستییەکی هەنووکەیی و کاریگەر خۆی دەنوێنێ.

نامهەوێ بچمە سەر باسی تەکنیکی ڕێکخستنەکەی کە پێم وایە لە بەشی تایبەتی خۆی کاری بۆ دەکرێت و هەوڵی بەرفراوان کردنیشی هەبێت، دەمهەوێ باس لە ڕۆحی فەلسەفەی پێشمەرگەیاتی لە پێشمەرگەی شاردا بکەم کە بە ئەسڵی فیداکاری بۆ نیشتمان و ڕێبازی شەهیدان تێیدا بەرجەستە بووە، هەر ئەوەش وای کردووە کە وەک پێشمەرگە بەڵام لە هەڵکەوتەی جوغرافیای نێوخۆی وڵات و لە شارەکان هەڵگری بەڕێوەبردنی ئەرکی شۆڕش بێت.

ئەو ئەرکە لەوانەیە پێشتر زیاتر لە چوارچێوەی ڕێکخستنە نهێنییەکاندا بووبێت کە وێڕای بەڕێوەبردنی ئەرکی ئەندامی نهێنی قارەمانی و فیداکاری بێ وێنە بۆ لە ئامێزگرتنی پێشمەرگە و پاراستنی و پاڵپشتی کردنی خۆی نواندووە.

لە وەرزی تێکۆشانی ڕاساندا ئەو ئەرکە قورسترە، ڕەهەندی دیکەشی بەخۆوە گرتووە کە وەک جۆرێک لە ڕێکخستن، توانای ئەوەی هەیە ڕاستەوخۆ ئەرک وە ئەستۆ بگرێت، وەک پێشمەرگەیەک خەبات بکات و دواتر لە ئامادەیی تەواودا بێت بۆ ئەوەی کە هەر کات پێویست بێت ئەو ئەرکانەی پێی دەسپێرن وەک پێشمەرگەی شار ئەنجامی بدات.

ئەوەش نەتەنیا خەیاڵی خاوی دوژمن کە پێی وایە بە گوشارهێنان بۆ سەر حکومەتی هەرێم و بەستنی سنوورەکان دەتوانێ پێش بە چالاکی ئێمە بگرێ لە گۆڕ دەنێت، بەڵکوو حزووری پێشمەرگەی شار لە دڵی وڵاتدا دەبێتە هۆی ئەوەی حیزبی ئێمە، یەک چرکەش لە بەڕێوەبردنی ئەرک و خەباتی خۆی وە پاش نەکەوێت.

لە وڵامی پرسیاری کێیە پێشمەرگەی شار؟ پێم وایە دەتوانین بە گشتی بڵێین هەر تاکێکی کۆمەڵگا ئەرکی پێشمەرگە چ بە ڕێکخراو و چ لە ڕووی ئیلهام وەرگرتن بەڕێوە ببات و لە ئاراستەی خەباتی پێشمەرگە یان بۆ هاوکاری و ئاسانترکردنی کار و تێکۆشان بێت، وەک پێشمەرگەی شار پێناسە دەکرێت و زۆر جاریش کاریگەرییەکەی کەمتر نییە لە خەباتی پێشمەرگە بەڵکوو هاوشانی یەکتر دەتوانن باشتر و کاریگەرتر ئەرکەکانیان بەڕێوە ببەن.

هەر بۆیەش هەموومان لە هەر شوێنێکی ئەو کوردستانە بین دەبێ خاوەنی ئەو جۆرە بیرکردنەوە بۆ خزمەت کردنی وڵات بین لە هەر چوارچێوەیەک بۆمان دەکرێ خەبات بکەین کە پێشمەرگەی شار یەکێک لەو چوارچێوە گرنگانەیە لە خەباتی ئێمەدا و دەتوانێ پاڵپشتییەکی بێ وێنە بۆ سەرخستنی ڕاسان بێت. سەرخستنی ڕاسانیش ڕزگاری نیشتمان و بەختیاری گەل بە دوای خۆیدا دێنێت.

لێرەدا وەک ئەرک و وەفایەکیش بێ، سەری ڕێز بۆ فیداکاری و قارەمانێتیی پێشمەرگەی شار دادەنەوێنم و وێڕای پێزانین بە تێکۆشانیان دەمهەوێ وەبیر بێنمەوە بۆ پێشخستنی خەبات لە وەرزی ڕاساندا دەبێ جەخت بکەین لە سەر گرنگی ڕۆڵیان و هەروەها کارکردنی زیاتر بۆ بە دامەزراوەیی کردنی زیاتری ئەو ئەرکە پیرۆزە تا ببێتە بەشێک لە کار و تێکۆشانی ڕاسانیان.

هەروەها لە مانگی گەلاوێژدا دیسان گەورەیی پێگەی جەماوەری حیزبی دێموکرات ببینین کە توانیویەتی نەک لە چوارچێوەی ڕێکخراوی خۆیدا بەڵکوو لە هێزێکی گەورەتر واتە جەماوەر و کۆمەڵانی خەڵک لە ڕۆژهەڵاتدا شوێنی خۆی کردۆتەوە و بەجۆرێک لە هەر شوێنێکی وڵات بێت پێشمەرگە و پێشمەرگەی شار هەیە بۆ بەڕێوەبردنی ئەرک و خەبات، گەلیش بە پشتیوانی پێشمەرگە لە هەر شوێنێک ئاسۆی سەرکەوتن نزیکتر دەکات.

پێشمەرگەیەکی شار تێکەڵ بە کاروانی شەهیدان بوو

چەکۆ ئەحمەدی

ڕابوون و ڕاسان بۆ بەرەنگار بوونەوە لەگەڵ سیستمێکی دیکتاتۆر و فاشیست، بەشێکە لە ڕەوتی خەبات بۆ گەیشتن بە ئامانجی نەتەوە و ڕەوتێکی هزری لە هەموو وڵاتێکی داگیرکراو.

کاتێك باس دێتە سەر مافی تاکەکەسی و بەکۆمەڵ، ئەرکی ئەخلاقی و مرۆیی هەر تاکێکە بەشێك بێ لە ئامرازی بەدەستهێنانی ماف و ڕزگار بوون لە ژێردەستەیی و چەوساوەیی بەدەست سیستمێك کەوا لە هەموو ئامراز و کەرەستەیەك کەڵك وەردەگرێ تاکوو جگە لە "خوود" هەموو "ئەوی دیکە"کان دارمێنێ و پاکتاویان بکات، بەڵام بۆ گەیشتن بە ئامانجێکی ڕەوا هەرچەند چاوەڕوان دەکرێ هەموو تاکەکانی ئەو کۆمەڵگا یان نەتەوە بەشێك بن و بەشدار بن لە ڕەوتی خەباتدا، زۆر ڕوونە کە بە هۆکارگەلێکی زۆری پەروەردە، سیاسی، ئابووری و ...، ناتوانن و بەشدار نابن لە ڕەوتێکدا کە ئەگەری خەساری قورس زۆر لە ئارادایە.

ئەم دیاردەیەش تەنیا لە وڵاتێك و چەند وڵاتی تایبەتدا وەڕاست ناگەڕێ و دەکرێ بە متمانەوە بڵێین لە زۆربەی نزیك لە هەموو وڵاتاندا هەروایە.

ئەگەر چاو لە زۆربەی شۆڕشەکان و گۆڕانکارییە مەزنەکانی وڵاتانی دیکە بکرێ، ڕوون و ئاشکرایە کە شۆڕش بە دەست و هزری هەڵکەوتەکانی کۆمەڵگا دەکرێ و تەنیا کۆمەڵێکی خاوەن هەڵوێست و ئامادەی مەیدانی قوربانیدان لە شۆڕشدا دەبنە پێشەنگی خەبات بۆ گەیشتن بە ئامانج؛ لە دوایەدایە کە شۆڕش جەماوەری دەبێتەوە.

کوردستان و نەتەوەی کورد یەکێك لەو وڵات و نەتەوانەیە کە مێژوویەکی درێژ و پڕ لە قوربانیی هەیە بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی. لە نێو بزووتنەوەی کورددا ڕێژەیەکی بەرچاو بوونەتە هەڵکەوتە و بژاردەی کۆمەڵگا و توانیویانە بەشێك بن لە مێژووی ڕزگاریخوازیی نەتەوە و نیشتمان و دەکرێ بگوترێ نزیك بە هەموو ئەو کەسانەش گیان و ژیان و ماڵیان لەپێناو گەیشتندا پێشکەش کردووە و ئالای بزووتنەوەیان داوەتە دەست نەوەی پاش خۆیان و بوونەتە هۆی بەرهەمهاتنەوەی نەوەیەکی نوێ لە هەڵکەوتە و بژاردەکانی کۆمەڵگا.

ڕەوتی خەباتی ڕزگاریخوازیی کوردستان لە خوێناویترین و درێژترین و پڕتێچووترین خەباتەکان بووە کە تا ئێستاش درێژەی هەیە. ڕەوتی خەبات لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا پشتبەستوو بووە بە هێزی مرۆیی و هزریی نێوخۆیی و بۆ بەرهەمهێنانی وزەی خەباتیش تەنیا سەرچاوەی، شار و گوندەکانی کوردستان بووە و هەر لەو ڕێگەیەوە سامانی مرۆیی و سەرچاوەکانی دیکەی بەرهەم هاتووەتەوە.

بەشێك لە بەشدارانی خەباتی ڕزگاریخوازی بە شێوەی ڕاستەوخۆ و بەشی زۆری سەرچاوەی وزەی مرۆیی خەبات لە نێوخۆدان و بە واتای پێشمەرگە بوونی ئاشکرا، بەشدارییان نەکردووە و لانیکەم حیزبی دێموکرات چاوەڕوانیی ئەوەی لە هەموو تاکەکانی کوردستان نییە ببنە پێشمەرگە؛ بەڵام هەروەك زۆرجار حیزبی دێموکرات ڕایگەیاندووە، هێزی سەرەکیی و سەرچاوەی ڕاستەقینەی خەباتی ڕزگاری، ڕێژەی زۆری ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی پێشڕەوە لە نێوخۆی ڕۆژهەڵاتدا. دەکرێ بە بێ گومان بگوترێ مەترسیی سەرەکی ڕووی لەو ئەندامانەیە و هەردەم ئەگەری هەرجۆرە خەسارێك لەسەریان لەئارادایە، بۆیە دەکرێ ئەو خەباتگێڕانە لە ڕیزی یەکەمی مەتەرێزی بەرگرییەوە ببینرێ و وەك پێشەنگەکانی کۆمەڵگا ناودێر بکرێن.

خەباتی کورد لە ڕۆژهەڵات پێی ناوەتە قۆناغێکی مێژوویی و هەستیارەوە. بەپێی خوێندنەوە و لێکدانەوەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، خەباتی کورد لە ڕۆژهەڵاتدا کوردستاندا خوازیاری ڕابوونێکی نوێیە تاکوو لەو ڕێگایەوە ببێتە هێزێکی شوێندانەر و لە هاوکێشەکاندا جێگای ببێتەوە. حیزبی دێموکرات قۆناغێکی نوێی لە خەباتی ڕزگاریدەری کوردستاندا ڕاگەیاند، قۆناغێك کە دەتوانێ خاڵی وەرچەرخانی خەباتی کورد بێ لە ڕۆژهەڵاتدا. هەر لە سەرەتاوە ناسنامەیەك بۆ ئەم قۆناغەی خەبات دیاری کرا: "راسان".

یەکێك لە سەرەکیترین ئامانجەکانی راسان وەك قۆناغی نوێی خەباتێکی گشتگیر، لە چەند خاڵ و توخمی سەرەکی پێك‌هات. بووژانەوەی شکۆی هێزی خەباتگێڕ و شۆڕشگێڕی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ڕابوونی هزر و هیواکان، بەشدار کردنی زۆرینەی تاکەکانی کوردستان لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی، گواستنەوەی خەباتی شۆڕشگێڕان بەرەو چەق و ناوەندی شارەکان، پێك‌هێنان و بەهێزتر کردنی پردی پێوەندیی شۆڕشگێڕانی شاخ و خەباتکارانی شار و لەم ڕێگایەوە پێ‌ئەسپاردن و بەشکردنی ئالای شۆڕشگێڕی لە دەستی پێشمەرگەی شاخەوە بۆ پێشمەرگەی شار کە ئەمە واتای ڕاستەقینەی گرێدانی خەباتی شاخ و شار باشتر دەردەخات. کۆی هەموو ئەمانە و دەیان خاڵی تاکتیکی و ستراتیژیی دیکەن کەوا "ڕاسان" بە هەموو پێشگر و پاشگرەکانیەوە پێناسە دەکەن کە لێرەدا تەنیا چەند خاڵی پێوەندیدار بە تاکی شۆڕشگێڕ و خەباتکاری نێو مەتەرێز واتە پێشمەرگەی شاخ و شار خراوەتەڕوو.

پاش ڕاگەیاندنی ڕاسانی ڕۆژهەڵات، هێز و وزەیەکی چاوەڕوانکراو کەوتە بزاوتن و گیانێکی نوێ بەبەر وڵاتدا کرایەوە. گرووپی بەربڵاوی کچان و کوڕان ڕوویان لە مەڵبەندی سەربەرزی کرد و خوازیاری ڕاهاتن لە فێرگەی دێموکراتدا بوون و تێکەڵ بە سیمبوڵەکانی کوردستان واتە پێشمەرگە بوون. هێزی مرۆیی لاوانی کوردستان لە نێوخۆ زیاتر لە رابردوو بەڵێنی نەسرەوتن تا سەرکەوتنیان دووپات کردەوە و نازناوی پێشمەرگەی شاریان بە باڵای خۆیاندا بڕی.

دەکرێ بە بێ دوودڵی بگوترێ ئەو پێشمەرگانەی شار یەکێك لە گرنگترین و پڕ بەرپرسیارەتیترین و پڕمەترسیترین ئەرکەکانیان لەئەستۆ گرت و تا ئێستاش زۆر سەرکەوتووانە و بوێرانە ئەو ئەرکەیان بەڕێوە بردووە. دەکرێ جگە لە ناوی پێشمەرگەی شار، وەك دەست و چاو و گوێی حیزب و پێشمەرگە ناودێر بکرێن. ئەوە ڕاستییەکە کە حیزبی دێموکرات زۆر بەباشی لێی ئاگادارە و هاوکاتیش ڕێژیم هەموو تاوان و جینایەتێك دەکات بۆ ناسین و لەداوخستنیان، بەڵام پێشمەرگەی ڕاهاتووی شار زۆر وریاتر و بەئەزموونتر لە رابردوو دژکردەوە بەرامبەر پیلانەکانی ڕێژیم نیشان دەدەن و لە هیچ کردەوە و تاوانێکی ڕێژیم سڵ ناکەنەوە.

ئەوان بە بیروبڕوایەکی زانایانە و بە لێکدانەوەی هەموو ئەگەرەکان ئەو هێڵەی خەباتیان هەڵبژاردووە و باش دەزانن ئەگەری گیران و ئەشکەنجە و تەنانەت شەهیدبوونیان ئەگەر بە ڕادەی پێشمەرگەی شاخ نەبێ، لانیکەم لەو ئاستەدان و هاوکات بەرپرسایەتییان زۆر قورسە و لەئەستۆگرتنی لە توانای هەموو تاکێکدا نییە؛ بۆیە ئەگەر بە کورتی پێناسەی ئەم تاکە شۆڕشگێڕانەی شار بکرێ، تەنیا "پێشمەرگەی شار" دەتوانێ پڕ بە واتای خۆی بێ کە ئەوەش بە بێ دوودڵی هەموو پێناسەکانی "هەڵکەوتە یان بژاردەی کۆمەڵگا" لەخۆ دەگرێ.

راسان و پێشمەرگەی شار لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، شەهیدی خۆی پێشکەش بە نەتەوە و نیشتمان کرد. ئەو پێشمەرگەی شارە هاوکات و لەگەڵ پێشمەرگەی شاخدا شەهید بوو، واتا چەمکی "گرێدانی خەباتی شاخ و شار"ی بە کردەوە سەلماند و هەر دوو پێشمەرگەی شاخ و شار لە یەك مەتەرێزدا و بۆ یەك ئامانج و یەك داهاتوو و بە دەست و دڵ و هزری گرێدراو پێکەوە گیانیان پێشکەش کرد و بوونە بەشێك لە "نرخی ئازادی".

کاك هەژار ڕەزایی وەك پێشمەرگەی شار لەگەڵ پێشمەرگەی شاخ پێکەوە و لە یەك مەئموورییەتدا پێکەوە چوونە نێو کاروانی شەهیدانی کوردستان و لە مەتەرێزی شارەوە پەیامی نەبەزیی و هەرمانی هێزی پێشمەرگەی کوردستانیان بەرەو ئاسۆی ڕوون نارد و بوو بە شەهید "هەژار ڕەزایی".

یادی شەهیدان هەتاییە و کاروانی هاوسەنگەرانی تا گەیشتن بە ئامانجەکانی ڕێبازەکەی هەروا بەڕێوە دەبێ.

وەرزی راسان و نیشتمانێکی خاکیپۆش

بەهار بوو
لێرەوە بڵێسەی ئاگری راسانت هەڵکرد و
هەر لێرەش ئاورێک لە شکۆی خۆرهەڵات ئەدەیت و
پشتێنی کەمەری ئەم شاخەش
بە دەستی وەک پۆڵا قایمی پێشمەرگە توند ئەکەی.

هەر لێرە ، لە گەرمەی خوێن جمانی خاکەوە
چیاکان هاتنە دەنگ
ئاڵایەک هەڵدرا بە رەنگی پێشمەرگەو
بە ناوی وەک وڵات مەزنی دیموکرات.

ئەو رۆژەی هاوارم
دەشتاو دەشت سەرگەردان
وەک تەیرێک لە رەوەی کاروانی بەجێماو
لە گەرووی تاسەما دەخنکا
چاوانی داهاتوو کۆترێک بوون تامەزرۆ
بە تیلەی تەماشاو
شاباڵی پراوپڕ تاسەوە
لەم دەشتە بەرینەی بن پێی سەنگەرت و
لەم شاخە بەرزانەی سەر سینگی چیاییت
جامانەی هاتنیان لە ملی راسانی ئەم خاکەت توند
ئەبەست.

ئەو رۆژەی مۆسیقای رووباری هاتنیان هاتە گوێت
دڵی من نۆتێکی تەریوی سروود و ئاگر بوو
وەک زامی بە جێماو بە جەستەی گڕەوە
بلێسەی حەسرەتم تا دوایین هەنگاوی پڕ شەختە و
برینیان هاتە کوڵ.

ئەو رۆژەی تۆ شاخت بە شنەی شەماڵی دەنگێکا
نووسیوە وەک شەهید
مووچڕکی ژانێکی چەند ساڵەت
خستەوە ناو لەشی ماندووم و
راسانی شۆڕشی وەرزێکی تازەشت
خستەوە نێو لەپی دەفتەرم.

ئێستاکەش لەم بەری سنووری جەنگەوە
لە نێوان رەهێڵەی بارانی شۆڕش و
سنووری تەنگاوتەنگ چنراوی مانەوەم
کراسی ئاواتم لە تاڵی تەلبەندە و
جامانەی ملی شاخ لە رەنگی خوێن و رەش.
گەر دەنگم نەخەمە پاڵ دەنگی دایکانت و
وەک شیوەن نەنووسێم بە بەژنی خاکەوە
چۆن سبەی بتوانم
جەستەی خوڵاوی تەماشام
بخەمە باوەشی ئەو دایکەی دەستێکی رایەخی تەرمێکی
خوێناوی شەهیدتەو
دەستێکی ئاڵاکەی خەباتتە... راساوە.

گەر لە رۆژهەڵاتی روانینمەوە
بە جلی وەک باران تەڕونم
خاکی و داپۆشراو بە تاڵی تەنیوی چوارخانەی
جامانەم
بە ژانی سەدەیەک وەک سنوور،
نەپێچم بە نەخشەی سەدساڵەی دەستکردی کۆنەوە
چۆن گریێ بەختی خاک
بنوسمە بە بەژنی وەک چیا سەرکەشی شۆڕشت و
بە دەنگی پێشمەرگە برژێمە دوا ئێزگەی

لێرەوە تا وەرزی راسان و کردنەوەی باوەشی دایکانەی
شارتەوە هەتا شاخ
شۆڕشێک داگیرسا
بناغەی ئاگری رقێکی پیرۆزی تەنیەوە
سەدەیەک پاش و پێش لەودەمەی پێشمەرگە کۆماری
خستەوە ناو دڵی و
کۆماریش دەستانی ماندووی ئەم خاکەی
خستەوە ناودەستت.

دەستم بگرە وەک وڵات
بمخەوە نێو شکۆی شیعرێکی شەهید و
ماندووتر لە خاکی سەر پێڵووی شەووڕۆژ نەنووستووی پێشمەرگەو
رەنگینتر لە برینی گوڵاڵە بە جەستەی جلێکی تا ئەبەد خاکییەوە
بە زامی هاتنەوەی ئەمجارەم بنووسە.
پڕاوپڕ حەسرەتم ئەمەوێ سەر بخەمە سەر شانی بەردەوە
بەرد نیشتمانی منە و
نیشتمانی لە کۆساڵان شەهیدتر
تۆ پێم بڵێ
بۆ ئەوەی ژیانت لە بەرکەم
چۆن بمرم.

گوڵباخ بەهرامی

KURDISTAN
Published by Democratic Party of Iranian Kurdistan • No:731 6 Aug. 2018

ڕۆژنامەی «کوردستان» و ماڵپەڕەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
لە تۆڕی جیهانیی ئینتێرنێتدا:

http://www.pdki.org
pdkiran@club-internet.fr
www.kurdistanmedia.com
info@kurdistanmedia.com
telegram.me/PDKImedia

و

ئەم ڕاپۆرت و ئامارانە باس لە حاڵەتەکانی پێشێلکردنی مافی مرۆڤ لە ماوەی دوو حەوتووی سەرەتای مانگی گەلاوێژی ٩٧ی هەتاوی لە شار و ناوچە کوردنشینەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات دەکەن کە بریتین لە حاڵەتەکانی دەسبەسەر کردن، بانگهێشت، ئێعدام، کوژران و بریندار بوونی کۆڵبەران، کرێکاران، خۆکوشتن، زیندانیان و مەحکووم کردنی هاووڵاتییان لە کوردستانی ئێران.

هێمایەک لە پێشێلکردنی مافەکانی مرۆڤ لە دوو حەوتووی ڕابردوودا

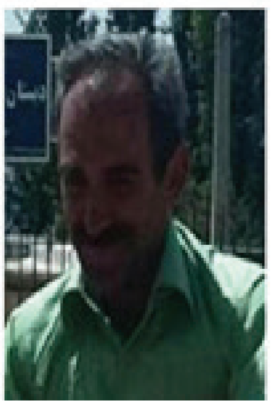

دەسبەسەر، بانگهێشت و زیندانیی کردن و حوکمی زیندان و ناڕوونی چارەنووسی زیندانیان:

پاش سێ حەوتوو لە دەسبەسەرکرانی چالاکێکی مەدەنیی خەڵکی گوندی "سەرهوویە" سەر بە ژاوەرۆی سنە، چارەنووسی بە ناڕوونی ماوەتەوە؛ شوناسی ئەو چالاکە مەدەنییە بە ناوی "ئەرەستوو موڕادی"، ڕاگەیەندراوە.

خوێندکارێکی کورد بە ناوی "زانیار ئەحمەدی‌نیاز" تەمەن ١٩ ساڵ کوڕی حوسێن ئەحمەدی‌نیاز، پارێزەری کچانی شیناوێ و ڕامین حوسێن‌پەناهی، زیندانیی سیاسی کوردی مەحکووم بە ئێعدام لە لایەن لقی ٢٨ی دادگای ئینقلابی شاری تاران، بە ٨ ساڵ زیندانی تەعزیری مەحکووم کرا.

یەکێک لە مامۆستایانی قوتابخانەکانی شاری سەردەشت، بە ناوی "بەختیار عارفی"، کە بە تۆمەتی "ئەندامبوون لە جەماعەتی دەعوت و ئیسلاح"، بە ١٨ مانگ زیندانی تەعزیری مەحکووم کرابوو، ڕەوانەی زیندانی شاری مەهاباد کرا.

"بەختیار خۆشنام"، چالاکی مافی مرۆڤ و هەواڵنێری ئاژانسی هەواڵی موکریان، لە لقی ١٠١ی دادگایی گشتیی شاری سەقز، بە ٧٤ قامچی و دانی ١ میلیۆن و ٨٠٠ هەزار تمەن سزای نەختی مەحکووم کرا

"یەدوڵڵا سەمەدی"، چالاکی کرێکاری خەڵکی شاری سنە کە لە ڕۆژی جیهانیی کرێکاران لە ماڵی باوکیدا دەسبەسەر کرابوو، لە دوو دۆسیەی جیاجیادا بانگهێشتی دادسەرای گشتی و ئینقلابی شاری سنە کرا.

کێشەی خێزانیی نێوان دوو بنەماڵە لە شاری سەرپێڵی‌زەهاو، دەسبەسەرکردنی باوک و کوڕێک و ناڕوونی چارەنووسیی ئەو دوو هاووڵاتییەی پاش نزیک بە ٤٠ ڕۆژ بەدواوە بووە؛ شوناسی ئەو دوو هاووڵاتییەی کوردە بە "عەبدولکەریم محەممەدی" باوک و "میقداد محەممەدی" کوڕی ناوبراو ڕاگەیەندراوە.

دادگای پێداچوونەوەی شاری سنە، هاووڵاتییەکی بەهایی، بە ناوی "زەبیحوڵڵا ڕەئووفی"، تەمەن ٦٩ ساڵی بە تۆمەتی "پڕوپاگەندە دژی نیزام"، بە یەک ساڵ زیندانی تەعزیری و ساڵێک دوورخرانەوە بۆ شاری میناب، مەحکووم کرد.

لەسەر چارەنووسی هاووڵاتییەکی کوردی خەڵکی گوندی "سەردۆش"ی مەریوان، بە ناوی "عەتا فەتاحی"، کوڕی محەممەد کە بە هۆکاری نادیار لە لایەن هێزە ئیتلاعاتییەکانەوە دەسبەسەر کرابوو، هیچ زانیارییەک لە بەردەستدا نییە.

دۆزگەری شاری سنە بۆ حوکمی ئازادیی کاتیی موختار زارعی، چالاکێکی مەدەنیی کورد داوای بارمتەی ٢٠٠ میلیۆن تمەنی کرد.

حوکمی ١٥ ساڵ زیندانی تەعزیری "تەحسین دادرەس" خەڵکی گوندی "سەردۆش"ی مەریوان لە دادگای پێداچوونەوەی شاری سنە بە ٦ ساڵ زیندانی تەعزیری کەم کرایەوە؛ ئەم هاووڵاتییە کوردە لە دادگادا بە تۆمەتی "هەوڵدان دژی تەناهی نەتەوەیی و هاوکاری لەگەڵ حیزبە کوردییەکانی دژبەری ڕێژیمی ئێران" بە ١٥ ساڵ زیندانی تەعزیری مەحکووم و دواتر ئەم حوکمە لەلایەن دادگای پێداچوونەوەدا بە شەش ساڵ زیندانی تەعزیری کەم کرایەوە.

ڕۆژی سێشەممە ٩ی گەلاوێژ، پەیمان نەزەری، برای چالاکێکی مەدەنیی خەڵکی شاری ڕوانسەر، کە لە ساڵی ٩٥ لە ترسی هەڕەشەی هێزە ئیتلاعاتییەکان زێدی خۆی بە جێهێشتبوو، بانگهێشتی ئەو ناوەندە حکوومەتییە کرا.

لەو پەیوەندییەدا، ڕۆژی دووشەممە ٨ی گەلاوێژ، "عۆسمان دڵاوێز" و "محەممەد کەرەمی" خەڵکی گوندی "گوێزە کوێرە " و "ئەکبەر سەمەدی" خەڵکی مەریوان لە لایەن هێزە ئیتلاعاتییەکانەوە دەسبەسەر کراون و هیچ زانیارییەک لە چارەنووسی ئەو سێ هاووڵاتییە لە بەردەستدا نییە.

ڕۆژی هەینی ١٢ی گەلاوێژ، زیندانییەکی کورد، بە ناوی "مەولوود وەنەوشە"، خەڵکی شاری مەهاباد بە هۆی "پێڕانەگەیشتنی پزیشکی" لە زیندانی ناوەندیی شاری ورمێ گیانی لە دەست دا.

ڕۆژی شەممە ١٣ی گەلاوێژ، دادگاییکردنی سێ چالاکی کرێکاریی خەڵکی شاری سنە بە ناوەکانی "یەدوڵڵا سەمەدی، ئەمیر شەهابی و ئارمین شەریفە"، لە لقی ١٠٩ی دادگای کەیفەریی و لقی یەکی دادگای ئینقلابی ئەو شارە بەڕێوە چوو.

ڕۆژی شەممە ١٣ی گەلاوێژ، دوو هاووڵاتییەکی کورد، بە ناوەکانی "یووسف ئەحمەدی" کوڕی عەزیز خەڵکی "تاچیناوێ"ی شاری شنۆ، و "کورش عەزیزی" کوڕی محەممەدئەمین، لە لایەن ئیتلاعاتی سپای پاسدارانەوە دەسبەسەر کران و بۆ شوێنێکی نادیار ڕاگوێزران.

بەپێی هەواڵی گەیشتوو بە ئاژانسی هەواڵدەریی کوردپا، هێزە ئیتلاعاتییەکانی شاری ڕوانسەر سەر بە پارێزگای کرماشان، بۆ سێهەمین جار لە یەک حەوتووی ڕابردوودا، هاووڵاتییەکی کوردی خەڵکی ئەو شارەیان، بە ناوی "باقر سەفەری" تەمەن ٦٠ساڵ بانگهێشت و لێپرسینەوەیان لێ کردووە.

حەوتووی ڕابردوو، هاووڵاتییەکی کوردی خەڵکی شاری کامیاران، بە ناوی "ڕەحیم خاتری"، لە لایەن هێزە لیباس شەخسییەکانی سەر بە ئیدارەی ئیتلاعاتی ئەو شارە دەسبەسەر کرا.

کۆڵبەر:

شەوی سێشەممە ٢ی گەلاوێژ، کۆڵبەرێکی کورد، بە ناوی ڕەشید محەممەدعەلی کوڕی یوسف خەڵکی گوندی "شەقڵاوە" سەر بە ناوچەی مەرگەوەڕ بە تەقەی ڕاستەوخۆی هێزە نیزامییە حکوومەتییەکان، لە سنووری نێوان ورمێ و تورکیە گیانی لە دەست دا.

شەوی چوارشەممە ٣ی گەلاوێژ، کۆڵبەرێکی کورد بە ناوی "مەحموود" تەمەن ٤٥ ساڵ کوڕی سەعید، خەڵکی گوندی "گرناویک" سەر بە بەخشی ناوچەی قوتوور بە تەقەی هێزە نیزامییەکانی حکوومەتی ئێران لە سنووری شاری خۆی گیانی لە دەست دا.

ڕۆژی هەینی ٥ی گەلاوێژ، دوو کۆڵبەری کورد خەڵکی شاری سەردەشت، لە لایەن هێزە نیزامییەکانی حکوومەتی ئێران درانە بەر دەسڕێژی گوللە و لە ئاکامدا ئەو دوو کۆڵبەرە کوردە بە سەختی بریندار بوون؛ شوناسی ئەو دوو کۆڵبەرە کوردە "کۆسرەت مامەند" تەمەن ١٥ ساڵ خەڵکی گوندی "دۆڵەتوو"ی سەردەشت و "حوسێن" تەمەن ٢٥ ساڵ خەڵکی گوندی "گەردەنە" ڕاگەیەندراوە.

ڕۆژی هەینی ٥ی گەلاوێژ، هێزە نیزامییەکانی جێگیر لە پاسگای "سەقەڕ"، لە سنووری شاری پیرانشار، ژمارەیەک لە کۆڵبەرانی کوردیان دایە بەر دەسڕێژی گوللە و لە ئاکامدا کۆڵبەرێکی کورد، بە ناوی "سەید کامیل باڵاشار"، خەڵکی شاری پیرانشار گیانی لە دەست دا و دوو کۆڵبەری دیکە بە ناوەکانی "عەزیز شۆخەڵان" و "سەلاح شێخ محەممەد" بەسەختی بریندار بوون.

سەر لە بەیانی ڕۆژی پێنجشەممە ١١ی گەلاوێژ، هێزە نیزامییەکانی حکوومەتی ژمارەیەک لە کۆڵبەرانی کوردیان لە سنووری شاری چاڵدێران دایە بەر دەسڕێژی گوللە و لە ئاکامدا دوو کۆڵبەری کورد بە ناوەکانی "بێهزاد خەلیلی حەیدەرانلوو" تەمەن ٢٥ ساڵ خەڵکی گوندی 'عیسا کۆلیک" کوڕی حەیدەر و "جەعفەر دەلایی میلان" تەمەن ٣٠ ساڵ کوڕی نەبی بە سەختی بریندار بوون.

شەوی چوارشەممە لە سەر پێنجشەممە، ١٠ی گەلاوێژ، کۆڵبەرێکی دیکەی کوردی خەڵکی یەکێک لە گوندەکانی شاری سەڵماس لە سنووری ئەو شارە، بە تەقەی هێزەکانی ڕێژیم گیانی لە دەست دا؛ شوناس و ناونیشانی ئەو کۆڵبەرە کوردە، بە "سلێمان بادۆشێوە"، خێزاندار و کوڕی عیسا، خەڵکی گوندی "دەرگە"ی بەخشی کۆساری شاری سەڵماس ڕاگەیەندراوە.

خۆکوژی ژنان و پیاوان:

ڕۆژی یەکشەممە ٧ی گەلاوێژ، دوو کچی مێرمنداڵی کورد لە شاری سەرپێڵی‌زەهاو، بە هۆی کێشەی دەروونی، هەوڵی خۆکوژیان دا؛ شوناسی ئەو دوو کچە بە "مریەم ڕۆستەمی و نووشین ڕۆستەمی" تەمەن ١٧ ساڵ ڕاگەیەندراوە.

ڕۆژی دووشەممە ٨ی گەلاوێژ، کچێکی ١٧ ساڵەی سەقزی، بە ناوی "ئیلهام فاتمی"، کە ٤٠ ڕۆژ پێش بە هۆی هەوڵی خۆکوژی کەوتبووە حاڵەتی کۆماوە، گیانی لە دەست دا؛ ئەو کچە لاوە بە هۆی کێشەی بنەماڵەییەوە لە ڕێگەی خواردنی "حەب" دەستی دابووە خۆکوژی و پاش ٤٠ ڕۆژ لە بێهۆشی درێژخایەن و بێهیوایی دوکتورەکانی نەخۆشخانەی سەقز، گیانی لە دەست دا.

ڕۆژی پێنجشەممە ١١ی گەلاوێژ، لاوێکی تەمەن ٢٧ ساڵ، خەڵکی شاری ئیلام بە ناوی "ڕەزا نەزەری" خۆی کوشت؛ ئەو لاوە کوردە، بە هۆی کێشەی بێکاری و هەژاریی دەستی دایە خۆکوژی.

ڕۆژی هەینی ١٢ی گەلاوێژ، ئێران و فەرید خدری دوو هاووڵاتیی کوردی خەڵکی شاری سەرپێڵی‌زەهاو، بە هۆی گوشارە دەروونییەکان هەوڵی خۆکوژییان دا؛ ئەم دوو هاووڵاتییە کوردە خوشک و برا بوون و بە "ژار و حەب" ویستوویانە خۆیان بکوژن، کە بەداخەوە یەکەمیان سەرکەوتوو بووە و دووهەمیان ڕزگاری بووە.

برینداربوون و گیان لە دەستدانی کرێکاران بە هۆی ڕووداوی کار لە کوردستان:

کرێکارێکی تەمەن ٢٢ ساڵ بە ناوی "ئەمین ڕاجی"، کە کرێکاری کارواش بووە، لە کاتی شەڕ و دەمەقاڵە لەگەڵ کەسێکی دیکەدا، کوژرا.

ڕۆژی پێنجشەممە ١١ی گەلاوێژ، کرێکارێکی خەڵکی شاری بۆکان، بە هۆی بەرکەوتنی تەزووی کارەبا لە کاتی کارکردن، گیانی لە دەست دا؛ شوناسی ئەو کرێکارە کوردە "ی. ح" کوڕی سەید سدیق، خەڵکی گوندی "کانی شقاقان"ی شاری بۆکان ڕاگەیەندراوە.

ڕۆژی هەینی ١٢ی گەلاوێژ، وەرزێڕێکی کورد، بە ناوی "حەمید ئاجۆری"، تەمەن ٣٢ ساڵ، بە هۆی پێوەدانی ژنەگەسوورە، پاش سێ مانگ لە بێهۆشی درێژخایەن، گیانی لە دەست دا.

ئێعدام هاووڵاتییانی کورد:

سەرلەبەیانیی دووشەممە ١ی گەلاوێژ، بەرپرسانی زیندانی ناوەندیی شاری ورمێ، حوکمی ئێعدامی سێ هاووڵاتیی کوردی خەڵکی شارەکانی شنۆ و بۆکانیان جێبەجێ کردووە؛ شوناسی ئەو سێ هاووڵاتییە کوردە، بە ناوەکانی "فاروق دەریایی"، "مەحموود حەمزەزادە" و "کەماڵ سوڵتانی" ڕاگەیەندراوە.

زیندانییەکی کورد بە ناوی "جەهانگیر نەوجەوان" کوڕی ڕەسووڵ، خەڵکی گوندی "بێکەران" لەسەر بڕیاری دەزگایی قەزایی حکوومەتی ئێران لە زیندانی ورمێ لە سێدارە درا.